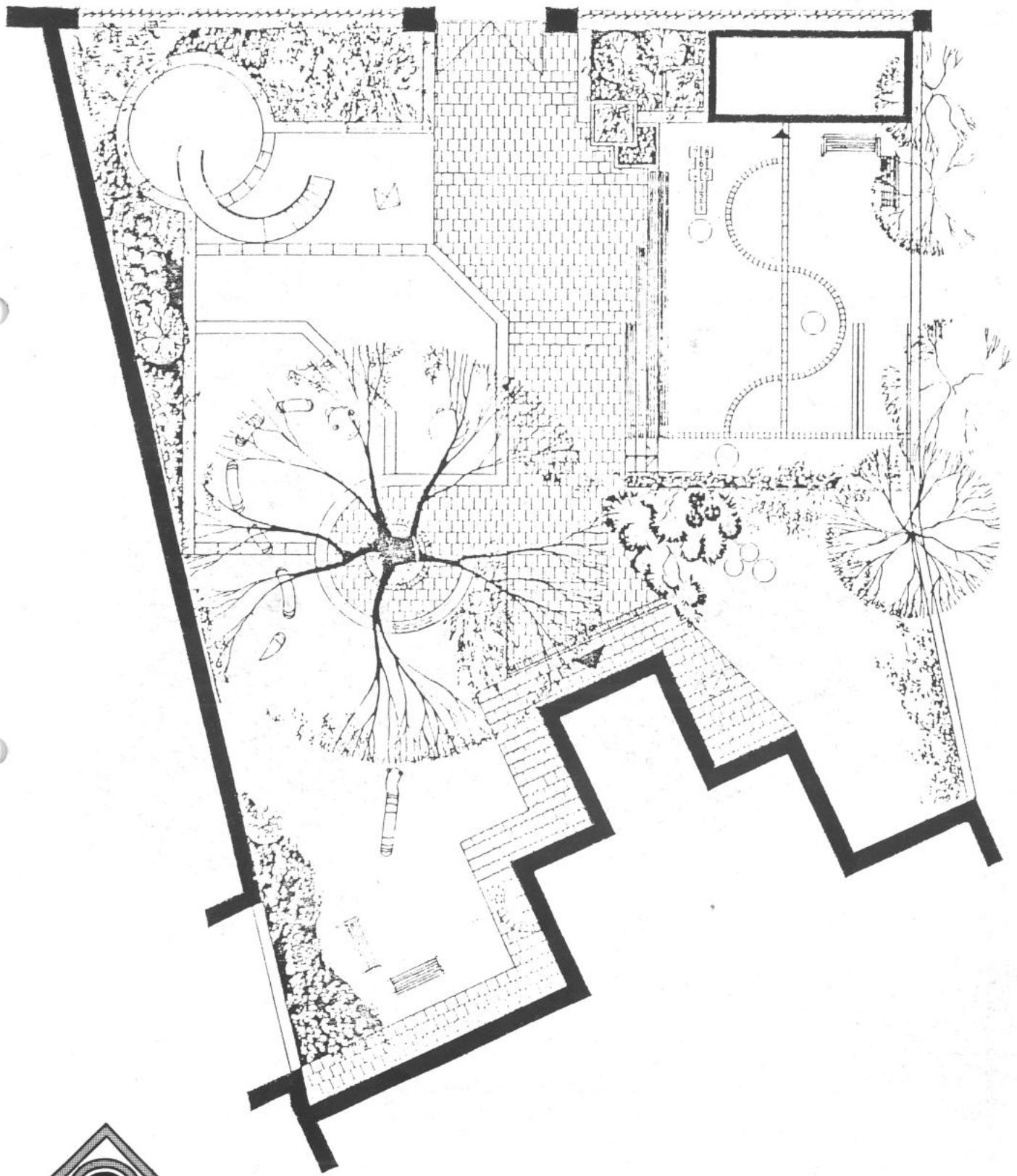

ZÁHRADA • PARK • KRAJINA

PUBLIKACE SPOLEČNOSTI PRO ZAHRADNÍ A KRAJINÁŘSKOU TVORBU ČSFR

PUBLICATION OF THE SOCIETY FOR GARDEN AND LANDSCAPE ARCHITECTURE IN CSFR

AKCIOVÁ SPOLOČNOSŤ ČESKO-SLOVENSKO

Adresa: Mojnírova 8, 821 08 Bratislava
Nové spojenie: tel. 07/844 985, fax 07/845 541
Výkonný riaditeľ: Ing. Jozef Munka, CSc.

POSKYTUJE SLUŽBY:

dovoz, vývoz, nákup a predaj strojov, nástrojov, zariadení, náradí, náhradných súčiastok a know-how pre záhradníctvo, budovanie a údržbu zelene všetkého druhu, techniku na zabezpečenie čistoty a údržby verejných priestranstiev, polnohospodársku techniku, uskutočňovanie väzbových obchodov v oblasti polnohospodárstva, potravinárstva, strojárstva a leasing.

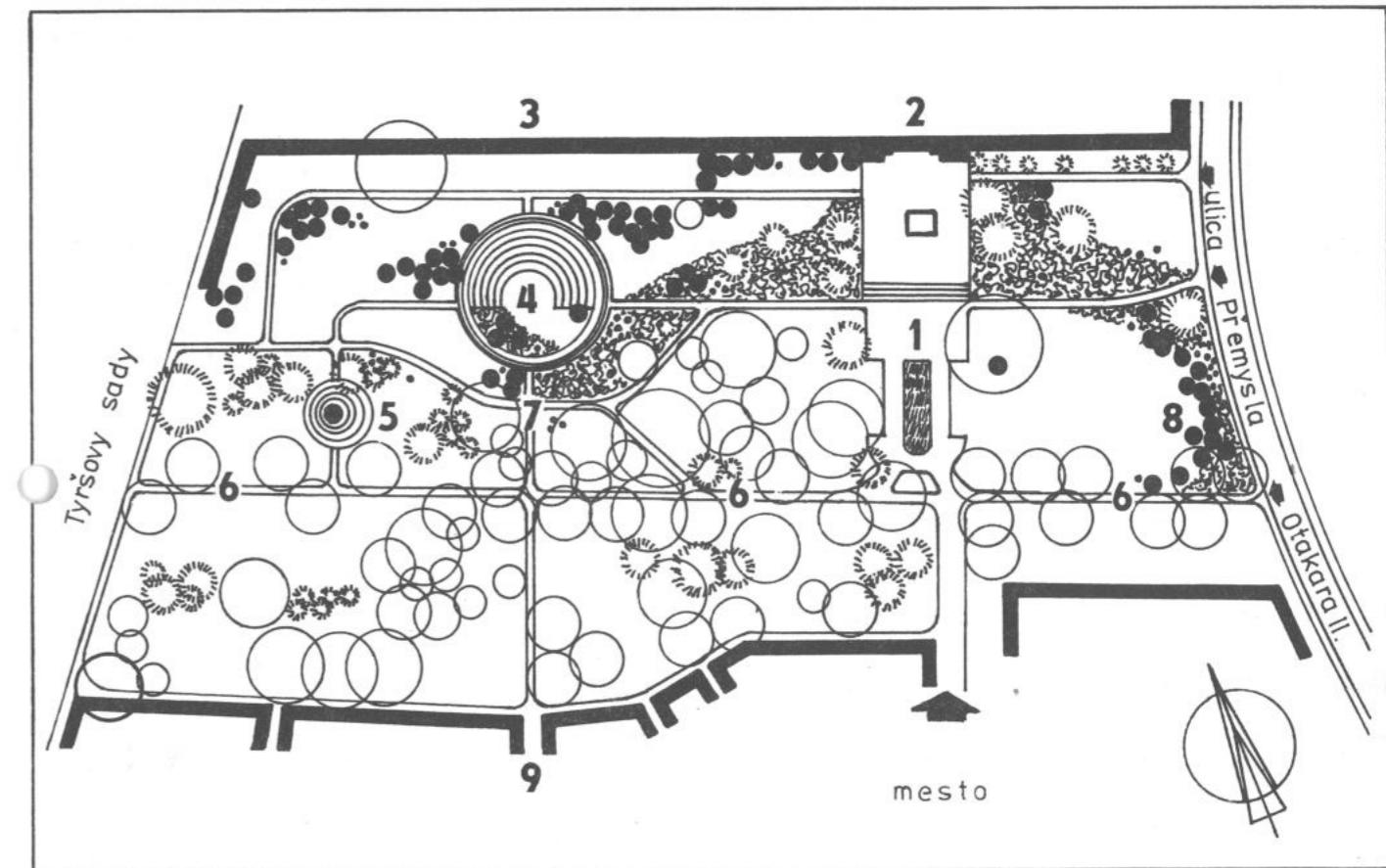
Obnova Sadu J. A. Komenského v Uherskom Brode

Jiřina Straková

V roku 1992 oslávi mesto Uherský Brod 400. výročie narodenia svojho slávneho rodáka J. A. Komenského. Oslavy tohto významného jubilea sú zaradené medzi akcie svetovej organizácie UNESCO, čo dodáva na vážnosti a dôležitosti prípravám priebehu osláv.

V súčasnosti v tomto meste prebieha rekonštrukcia historického jadra mesta, súťaže rekonštrukcie historických plôch zelené. Ako prvý sa dostal do rekonštrukcie Sad Jána Amosa Komenského, ktorý sa rozprestiera na severnom okraji historického stredu mesta, pri hradbách. Pôvodne ide o strohý, funkčne založený park, ktorý dnes už z viacerých hľadísk nezodpovedá exponovanosti miesta. Múzeum Jána Amosa Komenského, umiestnené v parku, je dejiskom každoročných pracovných stretnutí pedagogických odborníkov zo 45 krajín sveta.

Výsledok rozboru súčasného stavu parku bol pre vegetáciu vcelku príaznivý. Väčšina porastov a drevín je v dobrom zdravotnom stave a vyhovujúcej druhej skladbe. Stromy rastli dlho v hustom zá-
poji, čo sa odzrkadlilo v ich vysokom zavetvení a z toho zákonite vyplývajúcej chudobnej skladbe kŕikového a bylinného podrstu. Na hlboko zatienených stredových plochách táto zložka zelene v letnom období úplne chýbala. V parku bola pôvodne založená krásna gaštanová aleja, v ktorej jednotlivé stromy boli už prestarnuté a zdravotný stav niektorých z nich priamo ohrozoval prevádzku a bezpečnosť parku. Aleja spájala Sad Jána Amosa Komenského s ďalším rekreačným parkom – Tyršovými sadmi. Hradby, ktoré tvoria se-

Sady J. A. Komenského – rekonštrukcia zelene (mierka 1:200)

Legenda: 1 – vstupný parter, 2 – múzeum J. A. Komenského, 3 – hradby, 4 – centrálna odpočinková plocha, 5 – odpočívadlo s vybavením pre deti, 6 – gaštanová aleja, 7 – dláždené komunikácie, 8 – kompozičné ukončenie parku, 9 – obytná zástavba;

FLORA SERVIS
RIEGROVA 762
664 51 ŠLAPANICE

- jestvujúce stromy
- navrhované stromy
- navrhované solitérne kríky
- navrhovaná zahustená výsadba kríkov
- navrhovaná výsadba letničiek

vernú hranicu parku, boli v zlom stave, rozpadajúci sa hradobný mür ohrozoval návštěvníkov. V neutešenom stave bol aj povrch komunikácií, ako aj objekty malej architektúry. Preto sa pristúpilo k celkovej rekonštrukcii parku.

Projekt rekonštrukcie bol vypracovaný na základe objednávky investora MEST NV Uherský Brod, v nadväznosti na spracovanú projektovú úlohu, dendrológický prieskum, ktorý jej predchádzal a projekt asanácie drevín. Podľa tohto projektu sa uskutočnila na jar 1989 asanácia parku. Celú dokumentáciu spracovalo projekčné stredisko š. p. ZARES Bratislava.

Dodávateľom asanáčnych ako aj sadovníckych práv je Státní statek Kroměříž. Pri spracovaní projektovej dokumentácie sme rešpektovali všetky požiadavky investora, dodávateľa, ako aj ostatných zainteresovaných organizácií ONV Uherské Hradiště, ÚHA a JKNV – OK-KSSPP POP Brno.

Riešenie je nasledovné:

Sad Jána Amosa Komenského je svojím situovaním najdôležitejšou plochou zelené v meste. V súvislosti s múzeom J. A. Komenského tvorí reprezentačný pás zelené v historickom jadre mesta. Priamo nadvázuje na rekreačnú zelen Tyršových sadov, ovocného sadu za hradbami a múzeum J. A. Komenského.

Dôležitou časťou parku je nástupná plocha pred múzeom. Riešili sme ju ako väčšiu spennenu plochu, s veľkým stredovým kvetinovým záhonom.

Plochy na pravej strane od múzea smerom k ulici Přemysla Otakara II. sme tvarovo zachovali. Rešpektovali sme odraste-

nú zeleň, krásne exempláre tují, tisu a gledičie. Novonavrhnuté výsadby vytvoria funkčný predel medzi parkom a rušnou dopravnou tepnou – ulicou Přemysla Otakara II. Kompozične vytvoria prechod medzi nízkou zelenou parku a odrastenou zelenou, ktorá pokračuje ďalej pri kine Svet a vodárni.

V ľavej časti parku od nástupnej plochy sme navrhli podstatnejšie zmeny. V spodnej časti, ktorá nadvázuje na príhľadu obytnú zástavbu, sme presvetlením ozdobil a projekt asanácie drevín. Podľa tohto projektu sa uskutočnila na jar 1989 asanácia parku. Celú dokumentáciu spracovalo projekčné stredisko š. p. ZARES Bratislava.

ny Tyršových sadov budú vysadené stromy, a iba niekoľko solitérných kríkov. Tákyto spôsobom zachováme pôsobivý pohľad na zaujímavú štruktúru kameniva hradieb, podľahdom popod vysokú zelen.

Smerom od centrálneho stredového kruhového odpočívadla, v okolí ktorého budú vysadené solitérne, druhovo zaujímavé stromy, navrhli sme zahustenú výsadbu kríkov. Táto plocha bude pokračovať pozdĺž komunikácie smerom k múzeu a ďalej až k ulici Přemysla Otakara II. a bude nahradzať trvalkové záhony. Na výsadbu sme tu navrhli nízke, stálozelené, bohatokvitnúce kríky, prípadne opadavé listnaté, ktoré počas celého roka budú vytvárať variabilný, farebný, esteticky hodnotný detail sadovníckej kompozície.

Komunikačný systém sme zhruba zchovali, pri zmenách rešpektouje najdôležitejšie pešie fahy. Povrch komunikácií, ako aj spevnených plôch, tvoria tvarovo netradičné betónové dlaždice, lemované betónovým obrubníkom. V centrálnej kruhovej odpočívadlovej ploche je betónová dlažba farebne kombinovaná s tmavou čadičovou mozaikou.

V súčasnosti po asanácii porastov a hradieb, zrealizovaní komunikačného systému, začína dodávateľ s výsadbami.

Pri rekonštrukcii parku sa projektantky Ing. Jirina Straková a Ing. arch. Dana Brezová snažili o zjednotenie celého priestoru, o vytvorenie hodnotného prírodného mestského prostredia, ktoré bude korespondovať s historickým jadrom mesta. Bude splňať požiadavky dnešných obyvateľov a návštěvníkov mesta a bude dôstojnou estetickou protívahou historickej architektúry.

den spoločný znak – každý z nich je osobitný, originálny. Na tomto výslednom efekte sa okrem autora návrhu výrazne podpísali aj spolupracujúci výtvarníci. V našom prípade však hlavný význam spolupráce s týmito mladými zdatnými mužmi spočíval v tom, že navrhnuté úpravy vôbec uželi svetlo sveta. To, že sochári dodali v autorskej realizácii originálne – hracie prvéky, je samozrejmé, teréne úpravy a stavenej práce sa zvezli akosi návyky. Záverečné práce – výsadbu rastlinného materiálu zabezpečil ZARES.

Nad ďalšími rekonštrukciami sa začali na prelome rokov 1989 – 1990 stáhovať mraky. Drahšie materiály, vyšše náklady na mernú jednotku, „nákladná“ spolupráca s výtvarníkmi a krátenie financií na všetko, čo je „navýše“ natoliko znepríjemnilo investorovi situáciu, že musel od realítice ďalších plánov upustiť.

Okrem hlavného, veľmi všeobecného problému s nedostatom finančných prostriedkov, bohužiaľ, pretrváva aj nedosta-

tok dodávateľov malých stavieb. Aj keď vzniklo množstvo súkromných firiem propagujúcich takúto činnosť, drobné realizácie s vysokou náročnosťou na kvalitnú remeselnú prácu patria stále medzi „nevýhodné akcie“. V sortimente výrobkov našich podnikateľov sa ešte neobjavili kvalitné, estetické typové dielce i cenovo vyhovujúce pre detské zariadenia. O nevhodných zámenach materiálov vyplývajúcich z ich nedostatku, o nerešpektovaní autorškého práva a s tým súvisiacimi „drobnosťami“, myslím, netreba hovoriť, vyliešť ich musia čo najskôr nové legislatívne úpravy.

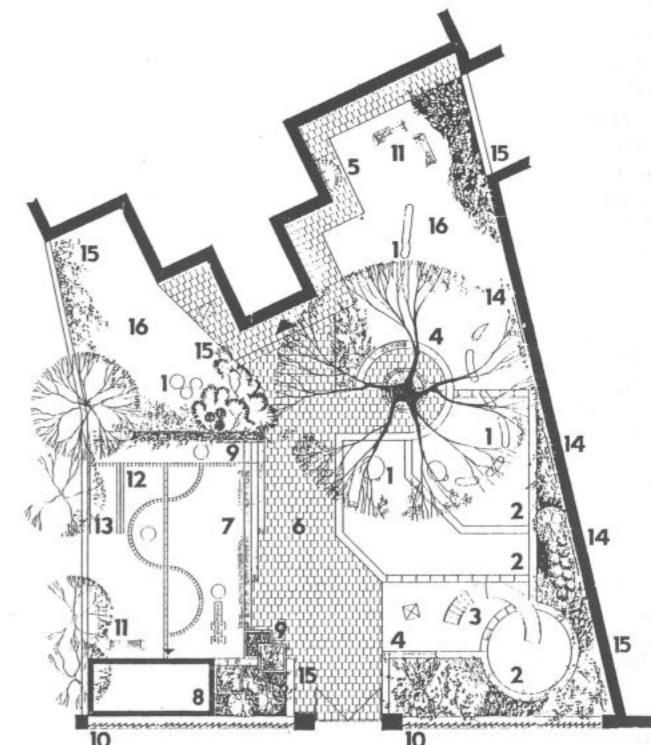
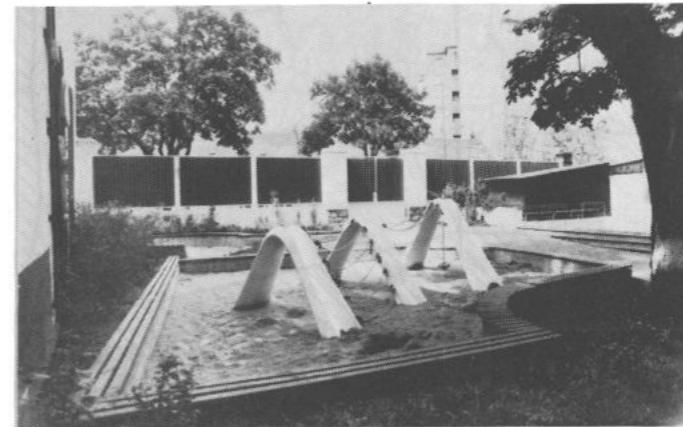
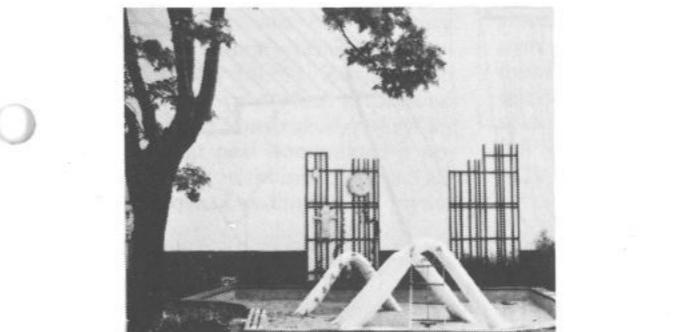
K už spomenutým i nespomenutým starým známym bolestiam sa nám pridružil nový problém – materské školy v Starom meste sú zväčša umiestnené v objektoch, o ktoré sa zaujímajú pôvodní majitelia. Takže ani po prekonaní všetkých úskalí projektovej prípravy a realizácie nemáme vyhnané. Ostáva nám dúfať v zhovievanosti staronových majitielov.

Veríme, že aj malá oáza detských hier v Materskej škole na Radlinského ulici, skrytá pred ruchom dopravy a zrakmi okolojdúcich za nepriehľadným múrom, pomôže ešte nejednej generácii našich najmenších nájsť vzťah k prostrediu, ktoré dotvára náš životný priestor.

Priložené fotografie približujú stav dvojice v Materskej škole na Radlinského ulici po rekonštrukcii.

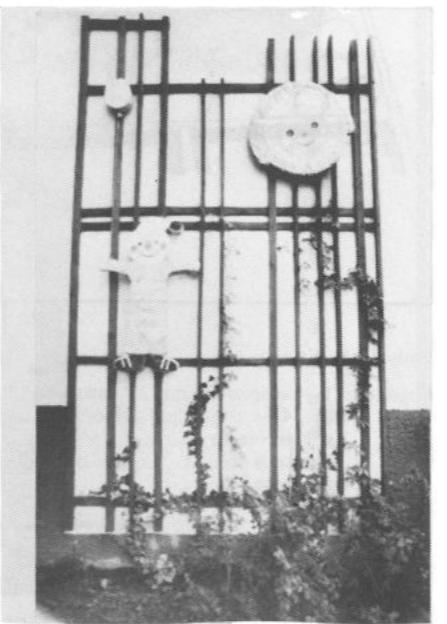
Autor projektu: Ing. Dana Marcinková, Š. p. ZARES Bratislava
Výtvarná spolupráca: akad. soch. Luboš Ferko – hracie plastiky, Ing. Kvetta Fedorová – textilné zavieratky.

Investor: Hospodárska správa DJ a školských zariadení pri ObNV Bratislava I.
Dodávateľ: Železničné staviteľstvo Bratislava.

Situácia navrhovaného stavu.
Legenda: 1 – preliezačky, hracie plastiky, 2 – pieskoviská, 3 – šmykačka, 4 – sedenie, 5 – umývadlo, 6 – dláždená plocha, 7 – plocha na hranie so stupňovitým sedením, 8 – sklad, 9 – kvetináče, 10 – oplozenie, 11 – mobilné lavičky, 12 – kladina, 13 – tabule na kreslenie, 14 – konštrukcia s popínavými rastlinami, 15 – okrasné kríky, 16 – trávnik.

Detailné zábery na prvéky malej architektúry.

Dana Marcinková

Nemalé problémy s malou architektúrou

Správe školských zariadení a detských jasľí pri bývalom ObNV Bratislava I. patria všetky zariadenia tohto druhu na území Starého mesta. Takmer všetky materšké školy tohto obvodu sú umiestnené v starých budovách, obývajne s minimálnym vonkajším priestorom. A práve sem smerovalo naše úsilie – vynahradíť defom z centra rozsiahlejšie školské areály pri novostavbách materškých škôl na sídliskách koncentrovanejším, polyfunkčným vybavením priestorov atypickými zariadeniami, s čo najvyšším podielom zelené.

V projekčnom stredisku podniku ZARES vznikli v rokoch 1986 až 1989 projek-

ty rekonštrukcií vonkajších priestorov materškých škôl na Šulekovej ulici, ulici Františka Kráľa, Timravinej, Javorinskej, Radlinského a dvora na Fučíkovej ulici, ktorý okrem detí z materškých škôl na Kúpeľnej a Fučíkovej využívajú deti bývajúce v najbližšom okolí. Pôvodný stav týchto priestorov mal niekoľko spoločných znakov – boli veľmi zanedbané, bez hracích prvkov, s prestarnutou, respektíve neexistujúcou zelenou. Materská škola na Radlinského ulici je okrem toho situovaná na jednej z najfrekventovanejších križovatiek v centre mesta.

Po rekonštrukcii majú tieto priestory je-

Bude zachráněn park a zámek Jezeří

Ivar Otruba

Jistě je široké laické i odborné veřejnosti známo, že v důsledku důlní činnosti na úpatí Krušných hor je ohrožena existence významného historického objektu a krajinných hodnot zámku Jezeří a okolí.

Na požádání Společnosti pro záchranu Jezeří byl kolektivem pracovníků Ústavu zahradní a krajinářské architektury ZF VŠZ v Lednici (OTRUBA, DAMEC) s využitím pomoci dalších institucí a odborníků vypracován námět na záchranu, obnovu a další využití tohoto areálu.

Předkládaný námět si klade za úkol, přispět k rozhodnutí o dalším vývoji, poslání či výběc existenci zahradně-architektonické a krajinářské části zámku Jezeří. Vychází z poznání o dřívějším stavu a významu objektu, jeho okolí jako části bývalého panství rodu Lobkoviců, který je v současnosti charakterizován jako kulturní památka první kategorie v Československu.

Hodnotí současný stav krajinářských prvků a jejich jednotlivých částí. Zaobírá se především stavem porostů, zahradně-architektonickými celky a jejich článců. Posuzuje jejich stav ve vztahu k možnostem a účelnosti jejich nového rozvoje a zhodnocení.

Navrhují způsob ochrany, záchrany, obnovy a nového využití celého areálu ve vazbách na jeho bezprostřední okolí, s využitím všech stávajících (i zbytků) hodnotných prvků s cílem vytvořit výrazný přírodní celek v prostředí, činností člověka dramaticky zdevastovaném.

V námětu jsou řešeny tyto části:

Horní zahrada

Řešení vychází ze současného stavu, respektuje stávající hodnotné porosty, využívá částečně zachované výtvarné a architektonické prvky a zohledňuje dřívější náplň této části zámeckého exteriéru.

Hlavní partii představuje poměrně úzký protáhlý útvary, mírně stoupající severovýchodním směrem od zámecké budovy. Dříve tam byla barokní zahradní úprava s výraznou podélnou osou.

Navrhované řešení úprav vytváří prostorovou reminiscenci na toto dřívější ztvárnění prostoru s tím, že zachovává všechny hodnotné porosty, začleňuje a navrhuje výtvarně-architektonické prvky a celkovou dispozici zjednoduší. Je zvýrazněna podélná osa parkovou cestou, která je doprovázena rytmizovaným seskupením prvků zeleně (stříhané a tvarované loubí) a graduje přes malé terénní stupně k uzávěru tvoreném otevřenou zahradní konstrukcí s pnoucími dřevinami a obeliskem.

Tato osa se odvíjí od nástupního prostoru, který je řešen jako pravidelný parter s jednoduchou ornamentální výzdobou, doplněnou květinami. Plocha je ukončena rekonstruovanou fontánou s vyhlídkovou terasou, plastikami a schodištěm. Z dekorativního zahradního parteru se otvírá vyhlídka na zámecké nádvoří a vstup do zámku; končí v prostoru visuté zahrady. Lemován je stříhanými stěnami z tisů.

Nádvoří a bezprostřední okolí objektů

Úprava nádvoří a okolí objektů sestává ze dvou základních složek. Jednak je to provedení zpevněných ploch podle jednotného výtvarně-architektonického návrhu se zdůrazněním funkčnosti těchto prostor, dále pak zachování stávající hodnotné dřevinné vegetace a její dotvoření výsadbami novými.

Plochy jsou navrhovány jako dlažby z různých kamenných prvků (jednoho materiálu) v architektonické skladbě (povrchové textuře) tak, aby byly podpořeny

význačné články objektů či jiné výtvarně-architektonické dominanty (kašny, lavice, schodiště, balustrády apod.). Zeleň – dřeviny, podrosty a krycí porosty (někde i pnoucí a ovijivé na fasádách) je řešena tak, aby charakter a význam prostoru byl dotvořen jako jednotný architektonický celek.

Veškeré navrhované úpravy respektují funkci ploch (vertikálně i horizontálně) a jejich členění. Důraz je kladen na jednoduchost v materiálovém provedení a ornamentalistice projevu.

Zámecké terasy

Krajinářsky velmi cenná je plocha jižního svahu před zámkem, odkud se otvírají dálkové pohledy do blízké i vzdálené krajiny (zařízení bohužel v převážné míře zdevastované), ale i do podzámčí, v němž dominantní polohu zaujímá dolní zahradní-park (arboretum), zejména se zbytkem původních porostů. Tato plocha v návaznosti na zbytky původních teras v nejbližším okolí zámecké budovy, je vzhledem na již uvedené okolnosti architek-

nicky ztvárněna do systému vyhlídkových odpočívadel, navzájem propojených parkovou komunikací, rampami a schodiště. Celek je doplněn výtvarnými prvky a páteřní motiv je tvořen vodními stupni a kaskádami. Graduje výrazným způsobem v tvaru vodopádu padajícího do vodní plochy, situované na úpatí svahu. Je zachována návaznost na historickou skutečnost stavu prostoru. Tato výrazná osa opticky a fakticky pokračuje přes další parkové části a ústí v prostoru památníku, který je situován na rozhraní dochované a zdevastované části arboreta.

Systém kaskád a teras je doprovázen upravenými stávajícími a nově navrhovanými porosty, které mají za úkol tento kompoziční záměr podpořit.

Je tam vytvořena jakási reminiscence skalní terasové zahrady. Ideu podporuje i vegetace (sloupovité a širokokorunné jehličnané v podrostu aromatické bylinky, pnoucí rostliny, růže apod.).

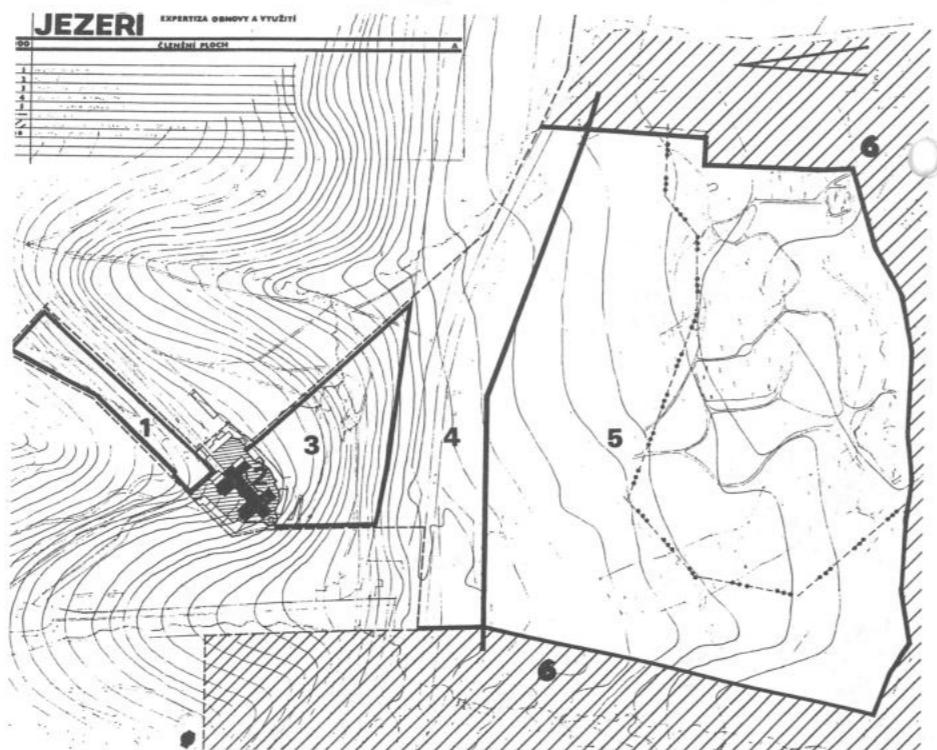
Přechodová část

Parkové plochy jsou tvořeny úpatím svahu pod terasami, územím se stávající komunikací, železnici a částí zdevastované plochy arboreta.

Této partii je věnována velká pozornost zejména z toho důvodu, že právě přes toto území je možno vést přístupovou komunikaci (od jihu k východu) do areálu arboreta, na zámek a do okolních lesních porostů. Tato je však silně rušivým elementem, a to jak vlastní funkci, tak z hlediska estetického.

Navrhují se proto vést část její trasy (především v ose zámek – terasy – arboretum – památník) v tunelu. Znamená to vytvořit terénní zásyp předem připravené osazene klenební konstrukce, pokryt jej vegetací, propojit přes komunikaci a pomocí terénní modelací záclenit do prostoru. Dosáhne se tak plynulejší výtvárná díla.

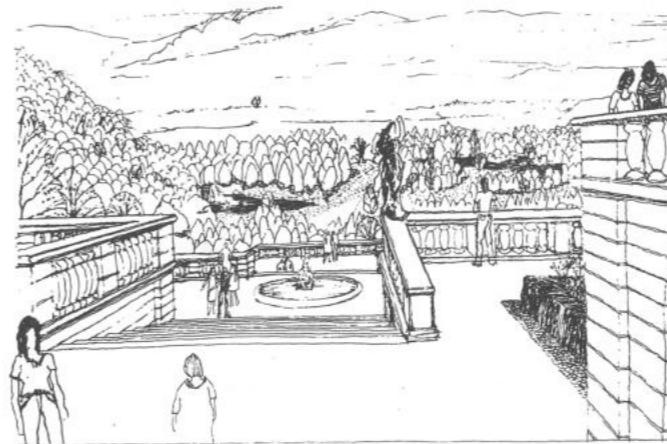
Ta část dřívějšího parku, která je zcela zlikvidována co do porostů, původní te-

Členění řešeného území.

Legenda: 1 – horní zahrada, 2 – nádvoří, 3 – svah s terasami a vodními kaskádami, 4 – přechodová část, 5 – park (arboretum), 6 – ochranné pásmo.

Výhled z nádvoří zámku.

Nová část parku s alejemi a botanickou zahradou.

lého a jednoduchého přechodu terénu i vegetačních prvků od zámku do dolní části parku, zhruba tak, jak tomu bylo v dřívějších historických situacích. Přitom jde o konstrukčně a stavebně (realizačně) jednoduchou záležitost.

Dolní park (arboretum)

Je v zásadě tvořen dvěma částmi. Je to jednak zcela zdevastovaná, vegetace zbarvená větší část bývalého sbírkového parku a menší část dřívějších porostů zachovalých, ovšem po několik desetiletí neosetřovaných. Jak uvedeno v podkladové části elaborátu, v tomto prostoru jsou patrné zbytky architektonických doplňků, jako jsou cesty, vodní plochy i zbytky oplocené záhonů.

Navrhované řešení úprav těchto ploch je vzájemně zcela odlišné.

Zbytek staré části parku s porosty, modelovaným terénem apod. je navrhován k rekonstrukci podle dochovaných podkladů s využitím všech stávajících hodnotných prvků, v podobě romantického, přírodně-krajinářského útvaru, s určitou adaptací pro současné využití. Zhodnocují se především unikátní staré porosty, skupiny, solity, které se doplňují novými výsadbami domácích i exotických dřevin, vysokými i podrostovými, obnovují se louky a trávníkové plochy, vytvářejí se atraktivní úseky – rododendronová a vřesová zahrada, porosty divokých, zplaňujících bylin na způsob vyhraněných ekologických celků, pobřežní, bažinná a vodní vegetace, stálezelená a koniferová zahrada, zahrada travin a cibulovin – tak, aby vše sloužilo především osvětovým a výzkumným úkolem. Celkem je protkán pěšimi komunikacemi s písčovým povrchem, jsou upraveny a rozšířeny vodní plochy. Budují se odpočívadla, zákoutí a průhledy, umisťují se výtvárná díla.

Ta část dřívějšího parku, která je zcela zlikvidována co do porostů, původní te-

ré je překryt navázkami a zdevastovanou komunikací, geologickou činností a provozem těžkých mechanismů, je po půdní rekultivaci řešena zcela odlišně. Má za úkol evakovat (symbolizovat) dřívější bohatou přestební-školkařskou a sbírkovou činnost tohoto panství.

Myšlence slouží kompozice pravidelných alejových výsadeb (o různě dlouhých úsecích a proměnné taxonomické skladbě) dřevin, především stromů, mezi nimiž se odvíjí volný obrazec charakteru rozložené stuhou jako detailní prvek parteru, do něhož návštěvník bezprostředně vstupuje, v němž má možnost odpočinku i poučení v jakési netradičně pojaté „pásové“ botnické zahrádě.

Ostatní plocha je ponechána jako trávník – louka, k volnému pohybu a pobytu. Celkem je propojen pohledově i funkčně s hlavní kompoziční osou (zámek – terasy – památník) a zbytkem, oázou – ostrovem starého parku. Tímto řešením dochází k organickému propojení celku. To, co je novodobé (i když vynucené), má zámerně punc soudobosti.

Mám za to, že tak vznikne architektonicky a esteticky velmi zajímavý, polyfunkční útvar zeleně.

Ochranné pásmo

Celek spodního parku je nutno obklítit pásemem ochranné vegetace na rekultivovaných plochách s využitím umělé modelace terénu; založené lesnickým způsobem, z domácích – v těchto podmínkách odolných – dřevin. Šířka pásmá od několika stovek metrů, podle prostorových možností v zásadě tak, jak bylo stanoveno Památkovým ústavem v Ústí nad Labem.

Jeho součástí jsou i navrhovaná vyhlídková stanoviště na terénních vlnách s náučnou informací o okolní krajině.

(nápravná opatření porušené struktury a funkce krajiny, ochranu přírodních zdrojů a vytváření nové struktury krajiny organizací hospodářského využívání).

Teoretickým základem studia jsou předměty biologického charakteru (botanika, ekologie, dendrologie atd.), uměleckého a technického charakteru (výtvarná tvorba, zahradní architektonická tvorba, stavby a architektura, krajinné plánování, použití rostlin apod.). Prostřednictvím povinných a volitelných předmětů se mohou posluchači specializovat na zahradní a krajinskou architekturu, krajinné plánování a péči o krajину a realizaci zahradních i krajinských úprav.

Základní organizační jednotkou oboru jsou ústavy:

- ústav biotechniky zeleně
- ústav zahradní a krajinské architektury.

Studium na oboru je dvoustupňové, pětileté v následující skladbě:

I. stupeň studia (základní studium) je čtyřsemestrové, zakončené první státní zkouškou. Na základě jejího výsledku je doporučena další forma studia, a to pokračování do 5. a 6. semestru studiem ukončeným závěrečnou prací (bakalářské studium) s hodností bakalář nebo další pokračování ve studiu do II. stupně nebo jiným způsobem (studium v zahraničí apod.).

II. stupeň studia (hlavní studium) je zařazeno do 5. až 10. semestru. Je ukončeno 2. státní zkouškou a obhájením diplomové práce. Jejím úspěšným zakončením je absolventu udělen titul inženýr pro obor zahradní a krajinské architektury. Předměty učebního plánu jsou rozdeleny na povinné a povinně volitelné. Volba spektra povinně volitelných předmětů umožňuje orientaci na dvě základní oblasti:

- tvůrčí, plánovací, projekční
- technicko-technologická, biologická.

Teoretickým základem studia jsou předměty: Ekologie, Botanika, Fyziologie rostlin, Základy prostorové kompozice, Výtvarná výchova, Teorie vývoje a tvorby krajiny, Geologie a půdoznalství, Klimatologie, Hydrologie, Zoologie. Na tyto disciplíny navazují předměty aplikace teoretického základu např. Dendrologie, Květinářství, Fytocenologie, Terenní úpravy apod.

Profil absolventa je tvořen těmito předměty: Zahradní architektonická tvorba, Krajinné plánování, Biotechnika zeleně, Ateliery, Použití rostlin, Krajinná ekologie. Profil absolventa prohlubuje a orientuje do základních oblastí tvorby realizace a údržby tyto předměty: Urbanismus, Územní plánování, Architektura a stavby, Lesní hospodářství, Základy zemědělské výroby, Ochrana rostlin, Vývoj zahradního umění atd.

Praxe

Povinná praxe je stanovena na 12 týdnů a v průběhu studia je členěna takto:

a) 8 týdnů nutno realizovat do konce 6. semestru

b) 4 týdnů do konce 10. semestru.

Praxi si zajíždají posluchači sami, po dohodě s jednotlivými ústavy ve spolupráci s vedením fakulty. Pro zvláštní případy (zejména pro praxe v zahraničí) je možno upravit způsob studia (přerušení apod.).

Toto studium bylo zavedeno na ZF v Lednici na oboru zahradní a krajinská architektura od školního roku 1991–1992. Nedlouhou součástí jsou studijní plány a sytaby, podrobně rozpracované pro jednotlivé disciplíny. Výukový program je tvořen předměty povinnými, volitelnými a doporučenými. Rozsah je stanoven pro semes-

try tak, aby za školní rok skládal student maximálně 9 zkoušek a počet vyučovacích hodin nepřesáhl 28 za učební týden. Jednotlivé disciplíny na sebe logicky navazují a navzájem se doplňují. Výuku zajišťují učitelé ZF, ostatních fakult VŠZ, jiných vysokých škol (VUT FA Brno, MU Brno) a externí odborníci z naší i zahraniční praxe.

Víme, že v poslední době rostou snahy vytvořit podobné obory na jiných vysokých školách univerzitního typu. Nepovažujeme to za ohrožení existence oboru v Lednici, naopak zdravou a solidní konkurenci vítáme, protože ta může být stimulem k vyšší kvalitě výuky, ke spolupráci a tím k vyšším hodnotám profese.

Učební program oboru zahradní a krajinské architektury ZF VŠZ v Lednici na Moravě

Základní studium – povinné předměty

1. ročník:

Základy prostorové kompozice, Fyziologie rostlin, Ekologie, Botanika, Dendrologie, Geologie, Klimatologie, Fytocenologie, Terenní úpravy, Geodezie a fotogram, Půdoznalství.

2. ročník:

Teorie vývoje a tvorby krajiny, Zahradní architektonická tvorba, Ekologie, Dendrologie, Květinářství, Ateliery.

– předměty povinně volitelné

1. ročník:

Výtvarná výchova, Základy architektonického navrhování, Materiály a konstrukce staveb zahradní architektury, Zoologie, Hydrologie, Deskriptivní geometrie, Právo.

2. ročník:

Výtvarná tvorba, Základy sadovnické mechanizace, Chemie v životním prostředí. Bakalářské studium – povinné předměty

3. ročník:

Biotechnika zeleně, Použití rostlin, Technická infrastruktura, Ekonomika a řízení, Ateliery, Základy sadovnické mechanizace⁺, Materiály a konstrukce staveb zahradní architektury⁺.

(+ předměty jsou povinné v případě, že nebyly absolvovány v základním studiu)

– předměty povinně volitelné

3. ročník:

Školkařství, Základy lesního hospodářství, Interierové květinářství. Integrovaná ochrana, Základy zemědělství, Výživa rostlin, Vývoj zahradního umění.

Hlavní studium – povinné předměty

3. ročník:

Zahradní architektonická tvorba, Biotechnika zeleně, Urbanismus, Architektura a stavby, Ateliery, Krajinné plánování.

4. ročník:

Zahradní architektonická tvorba, Architektonická tvorba, Ateliery, Krajinné plánování, Použití rostlin.

5. ročník:

Ateliery, Ekonomika a řízení.

– předměty povinně volitelné

tektonická tvorba II, Krajinné plánování, Výživa rostlin, Integrovaná ochrana rostlin, Výpočetní technika v řízení výrobních procesů.

5. ročník:

Biotechnika krajinné zeleně, Integrovaná ochrana rostlin, Výpočetní technika v řízení výrobních procesů, Obnova historických zahrad, Interierové květinářství, Aranžování květin a zahradního výstavictví, Ekonomika a řízení.

Poznámka: U předmětu povinně volitelných je pro každý ročník stanoven minimální počet, který si student musí zvolit.

3. ročník:

Územní plánování, Psychologie, Sociologie, Základy lesního hospodářství, Technická infrastruktura, Základy zemědělství, Výtvarná tvorba, Vývoj a teorie umění, Vývoj architektury a urbanismu, Vývoj zahradního umění, Mechanizace speciální, Krajinná ekologie, Výpočetní technika v projektování.

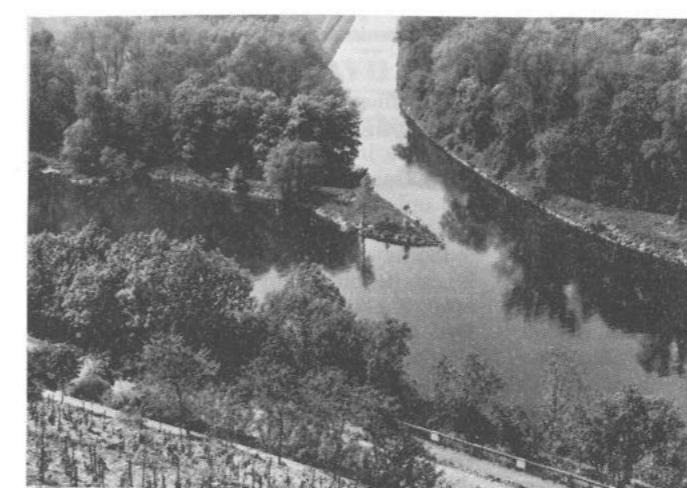
4. ročník:

Výtvarná tvorba, Krajinná ekologie, Výpočetní technika v projektování, Urbanistická kompozice, Rekreace a cestovní ruch, Architektura a stavby, Základy školkařství, Biotechnika sídelní zeleně, Základy vodního hospodářství, Zahradní archi-

David Jech

Pokud bychom měli stanovit, které zásahy mají pro funkční potenciál krajiny nejhorší důsledky, zcela jistě by mezi prvními figurovala rekultivace vodních toků, zejména za pomocí prefabrikovaných betonových prvků, obvykle spojená s likvidací doprovodné zeleně a popřípadě i zatrubněním toků. Z přirozené migrační cesty rostlin i živočichů, poskytující životní podmínky řadě živých organismů se stává nehostinný kanál bez schopnosti samočištění, rychle odvádějící vodu z území

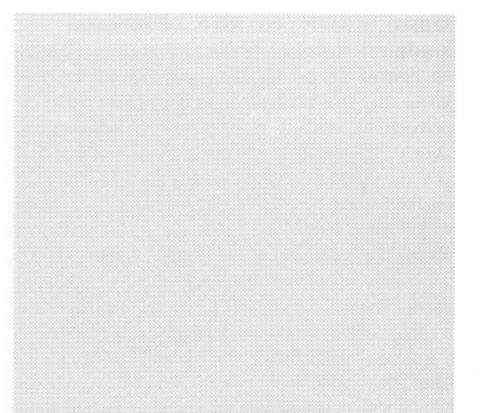
bez další možnosti jejího využití. Vzhledem k finančnímu stavu našeho hospodářství a dlouholeté osvětové činnosti řady ekologů, krajinářů a profesionálních i amatérských ochránců přírody se dnes takové zásahy v masovém měřítku neprovádějí. Naopak se, převážně teoreticky, přistoupilo k revitalizaci vodních toků, která by jim měla navrátit jejich původní ráz a tím i obnovit všechny jejich funkce v krajině.

Dochované části břehových porostů dolního toku řeky mají velký význam pro okolní krajinu.

Nádrž na řece Rokyte nevytváří jen malebné přírodní zákoutí, ale posiluje i stabilitu celého území.

Tuto problematiku v mezinárodním měřítku se zabývala konference o obnově vegetačního doprovodu a oživení vodních toků, pořádaná Českou lesnickou společností v Kostelci nad Černými lesy 6. – 7. 5. 1991 za účasti odborníků z Německa, Rakouska, Švýcarska a Polska. Jednání přineslo našim odborníkům možnost seznámit se s výsledky výzkumu a zejména praktickými zkušenostmi z této země a zároveň ukázalo úrovně řešení u nás. V souvislosti s mechanismem restituice a privatizace zemědělské půdy se nejaktuálnější ukázala otázka ochrany společenských zájmů na pozemcích podél vodních toků, kde produkční funkce ustupuje do pozadí, protože způsob hospodaření v tomto území ovlivňuje kvalitu i kvantitu celého komplexu přírodních dějů v povodí. V tomto území je nutné podídit lokální zájmy vlastníků zájmu účinnosti celku. To nelze zajistit bez podpory souvisejících právních předpisů. Navrhovaná řešení se pohybovala od výměny soukromých po-

zemků v blízkosti toků obdobnými náhradními státními pozemky mimo zájmové území až po uložení povinnosti ze zákona zajistit podmínky pro plnou funkci povodí vlastníků a jeho odpovědnost za škody způsobené nevhodným hospodařským využitím těchto pozemků. Dá se odhadnout, že výsledek by byl obdobný jako v prvním případě, protože po zajištění těchto požadavků by se hospodaření v zájmovém pásmu povodí stalo pro vlastníka finančně neutraktivní až neúnosné, a to zejména v nejcitlivějších částech s nejvyšší potřebou rozsáhlých revitalizačních a ochranných zásahů. Toto opatření by vytvářelo dostatečný prostor pro státní investice do revitalizace vodních toků a zároveň by motivovalo vlastníka na vytváření podmínek pro jejich realizaci.

Revitalizace vodních toků je celoevropským problémem a máme-li zajistit budoucím generacím alespoň základní úroveň životního prostředí, nelze se mu vyhnout. Jakékoli omezení vlastnických práv, byť v zájmu zajištění přirozených dějů v celém území je v dnešní době značně nepopulárním opatřením, ale je třeba si uvědomit, že neomezené uplatnění vlastnických práv jednotlivce ohrožuje také využití stejných práv na níže položených pozemcích. Zástupci Rakouska a Švýcarska opakováně apelovali na československé kolegy, aby využili příležitosti a všechny možnosti k optimálnímu vyřešení této otázky, zejména při dostatečném množství státní půdy vhodné k náhradě. Soukromé vlastnictví půdy podél vodních to-

ků je v těchto zemích totiž limitujícím faktorem širšího uplatnění politiky, protože v radě případu náklady na výkup pozemků několikrát převyšují finanční potřeby vlastníků. Je třeba si uvědomit, že v případě ČSFR již nejde o jakési nekonkrétní finanční prostředky, ale o konkrétní peníze z daňových odvodů každého z nás a jejich racionální využití. V tomto konkrétním případě nelze spoléhat na autoregulační schopnosti trhu a soukromého vlastnictví, jak jasné ukázaly nepříznivé zkušenosti odborníků ze zemí s rozvinutým tržním mechanismem. Zanedbatelná není ani možnost rychlé privatizace náhradních státních pozemků tam, kde bude přinosem.

Jednání konference vyústilo v otištěné usnesení, které obsahuje minimální potřeby pro zajištění účinnosti vodních toků, a které je určeno všem poslancům zákonodárných shromáždění. Nejde jen o dnes již schválený zákon o půdě, ale určitý prostor pro nápravu poskytuje i zákon o vodách, zákon o lesích popř. zákon o ochraně přírody a krajiny. Jako nejúčinnější způsob bylo zvoleno předání usnesení účastníků konference, aby se obrátili osobně na jednotlivé poslance, kteří je zastupují v zákonodárných sborech. Můžete se tedy i vy, pokud považujete tuto problematiku za dostatečně závažnou, obrátit na své zástupce a tím je osobně zainteresovat na řešení ekologických problémů, které ve volebních programech všech stran figurovaly na předních místech.

Usnesení

z mezinárodní konference o obnově vegetačního doprovodu a oživení vodních toků, pořádané Českou lesnickou společností

Ve dnech 7.–8. 5. 1991 proběhla konference zabývající se obnovou biologických funkcí vodních toků, při které bylo na základě našich i zahraničních zkušeností jednoznačně prokázáno, že základním předpokladem realizace pro dosažení ekostabilizační funkce vodních toků je zajištění dostatečného prostoru podél horního toku.

Z toho důvodu žádáme, aby tato otázka byla zohledněna v zákoně o půdě, nejlépe formou vymezení ochranných pásem vodních toků v dostatečné šíři, v jejímž rámci bude možno provádět potřebné opatření bez nutnosti výkupu pozemků.

Vzhledem k termínové blízkosti odsouhlasení zákona o vlastnických vztazích k pozemkům, považujeme za nutné využít této možnosti, abychom se do budoucnosti vyhnuli těžko řešitelným problémům, které absence této zákonné úpravy přináší v zahraničí.

Schváleno 131 účastníků České i Slovenské republiky

V Kostelci nad Černými lesy dne 8. května 1991

Malovýrobní struktury krajiny a jejich úloha v racionálním uspořádání krajinného prostoru

David Jech, Martin Weber

Tvář naší krajiny je výsledkem dlouhodobého, časově a prostorově otevřeného přírodního vývoje, zároveň je i věrným odrazem stavu společnosti lidí, kteří ji přetvářejí, a tak po převratných společenských změnách často dochází k velkým změnám i v naší krajině.

Pokud jde o změny živelné, jednostranně zaměřené, může náprava škod trvat desítky, ba i stoletky let.

Racionální tvorba krajiny naproti tomu je, v souladu se stupněm lidského poznání, prostředníkem sjednocujícím požadavky civilizace na využití krajinného prostoru a územní potenciál tj. možnosti krajiny tyto požadavky naplnět. V současné době to znamená především hledání cest k obnově tradiční harmonické tváře české a slovenské krajiny, k optimalizaci výrobních i nevýrobních činností v území a k revitalizaci přírodních

a kulturních prvků krajinné struktury. Jedním z limitujících činitelů utvářejících krajinný obraz je zemědělství, jehož krajinotvorná úloha je v našich zemích nezastupitelná, dosud však málo zdůrazňovaná.

Zemědělská malovýroba, určující charakter naší krajiny v minulosti, byla nahrazena bez ohledu na potřeby krajiny a její polyfunkční význam velkovýrobou. S nastávajícími posuny ve společnosti nastává na jedné straně příležitost obnovit v příhodných lokalitách malovýrobní struktury krajiny, na straně druhé však nebezpečí živelného roztržení celého zemědělského půdního fondu, bez výraznějšího kladného účinku na charakter a stav krajiny.

Racionální lokalizace malovýrobních struktur například vytváří možnost optimalizovaného využití pozemků se zvláště

ním režimem hospodaření, příležitost pro vznik přirozené přechodové zóny mezi sídlem a intenzivně zemědělsky využívaným územím apod. Vzniká zde prostor pro uplatnění řady historických charakteristických prvků, podporujících identitu jednotlivých území, a tím zvyšujících i jeho estetickou, biologickou a kulturní hodnotu. Z ekologického hlediska dává možnost vzniku biotopů pro řadu drobných živočichů, dnes z naší krajiny mizejících a tím se zapojuje minimálně na úrovni interakčních prvků do územních systémů ekologické stability. Uživatelům a vlastníkům produkčních ploch umožňuje zemědělskou výrobu, převážně na základě pluriaktivit, bez významných finančních a časových ztrát spojených s dopravou mezi jednotlivými pozemky. Vzhledem k zachovaným ekologickým vazbám a bohaté diverzitě produkčních i neprodukčních

Předpokladem pro vznik malovýrobní struktury může být i morfologie terénu.

Malovýrobní struktury vznikají prolínáním prvků zemědělské výroby, zeleně a sociálních prvků.

ních obyvatel a zvyšuje atraktivitu obcí i v širším měřítku, zejména pokud je možná návaznost s vodní plochou. Objektivní zhodnocení významu malovýrobních struktur v krajině a koncepční příprava jejich revitalizace je velmi aktuálním problémem, k jehož řešení by mohl výrazně přispět krajina spolu s dalšími specialisty.

Z krajinářského hlediska je nejdůležitější formulovat zásady pro optimální lokalizaci, prostorovou a funkční náplň malovýrobních struktur v území.

Práce bude o to snazší, čím více bude krajinářský tým spolupracovat s místním obyvatelstvem. Komplikace vznikající z preferování osobních zájmů některých vlastníků půdy mohou být postupně překonány, jak o tom svědčí i příklady ze sousedních zemí.

Nezastupitelná bude i podpora obce a státu, jako garantů preferujících celospolečenské zájmy v území a vytvářejících pro jejich uskutečňování potřebný legislativní, společensko-politický i ekonomický prostor.

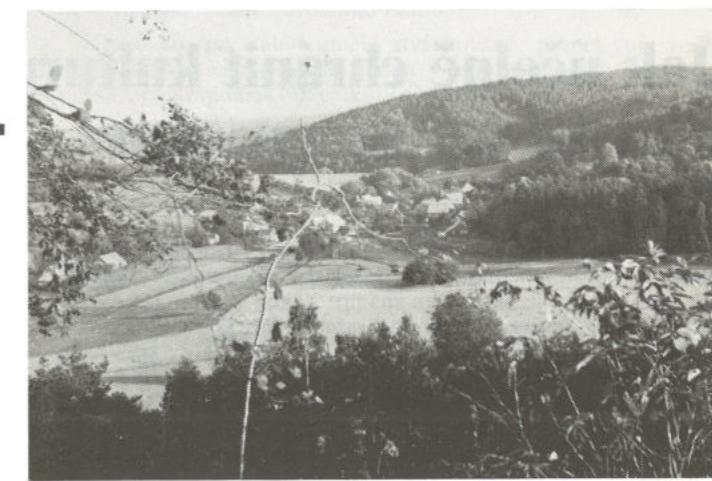
Program obnovy vesnice – šance pro obnovu zeleně v sídlech a krajině

Martin Weber

Koncem května 1991 byl na jednání vlády ČR předložen a doporučen k ověřování Program obnovy vesnice, jehož snahou je podnítit a podpořit obyvatele vesnic a jejich samosprávy k obnově a oživení venkovského prostoru.

Program čerpá ze zkušeností získaných při provádění obdobných programů v Bavorsku a Rakousku. Zároveň respektuje i naléhavé potřeby a specifiku našich sídel a jejich krajinného zázemí.

Hlavní podmínkou pro zapojení obcí do programu je jejich vlastní iniciativa, odborná a finanční připravenost. Program předpokládá i určitou finanční podporu z rozpočtu vyšších

Harmonické propojení sídla s krajinou na příkladu obce Smržov v Podještědí.

Identické prvky v krajině dotvářejí malebnost venkovského prostoru.

Půvab naší vesnice spočívá v jednoduchosti, účelnosti a využití přírodních materiálů.

územních celků, popřípadě i státních úcelových fondů těm obcím, které prokází odbornou připravenost a využití všech možností vlastních příjmů.

Mezi hlavní klady předpokládaného záměru patří komplexní chápání sounáležitosti venkovského sídla a jeho krajinného zázemí, nejdé zde o pouhou „obnovu vesnice“, ale o rehabilitaci a revitalizaci celého venkovského prostoru. Druhým výrazným kladem je důraz na řádnou koncepční přípravu místních programů obnovy vesnice a jejich odborné zpracování. Neméně důležitým pozitivem je předpokládaný trvalý dialog odborníků, aktivních občanů a představitelů obce. Na jeho základě postupně vzniká návrh místního programu a postupuje i jeho realizace.

Program obnovy vesnice usiluje o naplnění těchto cílů:

1. udržení, obnova a rozvoj místních kulturních a společenských tradic, životního stylu, pospolitosti venkovského obyvatelstva a vědomí vlastní odpovědnosti za obnovu a rozvoj obcí,
2. rozvoj hospodářství v obcích při využívání místních hmotných zdrojů a zaměstnanosti místního obyvatelstva,

3. zachování a obnovu vlastního obrazu obcí, jejich organického sepeří s krajinou, specifického rázu venkovské zástavby, jeho přirozené a jedinečné působivosti v místě a v krajině,
4. úpravu a čistotu veřejných prostorů a staveb, zlepšení občanské vybavenosti a technické infrastruktury včetně technických zařízení pro ochranu životního prostředí,
5. udržení, obnovu a účelné využití přirozeného produkčního potenciálu okolní zemědělské využívané krajiny v návaznosti na vhodnou organizaci a využití pozemků při zachování a rozvíjení jejich přírodní, obytné a estetické hodnoty.

K naplnění předem uvedených cílů program dále uvádí příkazy konkrétních akcí, které by mohly být uskutečněny. Z hlediska našeho profesního hlediska jsou nejdůležitější:

1. akce k úpravě veřejných prostranství, zkvalitnění občanské vybavenosti a technické infrastruktury obcí jako např.:
a) obnova, rekonstrukce či nová výstavba cest, chodníků, zpevněných ploch, úprava náměstí, návsi a veřejných prostranství s použitím tradičních přírodních materiálů včetně výsadby vhodné zeleně a architektonických a funkčních prvků urbanistického detailu,
- b) úprava a zřizování parků, travnatých ploch, dětských hřišť, odpočinkových a rekreačních ploch zeleně, výsadba alejí, sadových úprav, celkové doplnění obce vhodnou zelení a propojení zeleně s krajinou,
- c) akce k ochraně a obnově kulturní krajiny v katastrálním území obce jako např.:
a) nová organizace pozemků k efektivnímu využívání půdního fondu v souladu s ekologickými a ekonomickými požadavky v rámci pozemkových úprav,

- b) budování lokálních územních systémů ekologické stability a zelených pásů k ochraně před vodní a větrnou erozí,
c) ochrana místních biotopů, přírodních útvarů a výtvorů,
d) obnova prostupnosti krajiny a jejího sepeří s obcemi budováním pěších a cyklistických cest,
- e) obnova silničních a polních stromořadí, břehových porostů u vodotečí, budování výhledek a odpočívadel, podchycení a obnova pramenů.

Odborná pomoc sadovníka – krajináře může být, jak je patrné z předcházejícího výčtu, velice významná. Využijme proto této příležitosti a zapojme se na všech úrovních – od přípravy, přes projekci, až po konkrétní pomoc při realizaci a údržbě, do připravovaného programu.

Příspěvek byl zpracován na základě elaborátu Program obnovy vesnice – MŽP ČR – odbor územního rozvoje 1991. Tam lze získat další podrobnosti.

Jak účelně chránit kulturní krajinu

Ivana Popelová, Marie Pavlálová

Že je krajina jako taková silně ohrožená neuváženým a amatérským chováním jednotlivých složek, jak ekonomické činnosti, tak státní správy je nám všem známo. Zákon o ochraně přírody č. 40/1956 Sb. ve svém statutu ochranu krajiny jako celku nemá. Proto byl v zákoně č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči ustanoven § 6 Památkové zóny: „Území sídelního útvaru nebo jeho část s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, může krajský národní výbor po předchozím projednání s ministerstvem kultury prohlásit za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany.“ (Poznámka: pravomoce KNV nyní přešly na okresní úřady, referát kultury).

V jižních Čechách se nachází množství krajinářských kompo-

zic, které jsou velice cenné po stránce historické i urbanistické. Bohužel nedostatek zákona nám neumožňoval tyto krajinné celky chránit a jejich kvalita byla vystavena stavební, průmyslové a zejména zemědělské exploataci. Proto jsme urychleně využili možností daných zákonem č. 20/1987 Sb. a ve spolupráci s JČKNAV a pracovníky okresních úřadů jsme zadali zpracování podkladů pro vyhlášení krajinných památkových zón Novohradsko, Hlubocko, Libějovicko, Chvalšinsko, Haklovické rybníky a Čimelicko. Na základě metodiky vydané SÚPPMO nám tyto podklady zpracovalo SÚPPMO. Zachycují zejména zpracování a vyhodnocení historických archivních materiálů, zhodnocení přírodně ochranářských lokalit, ekologické stability území a negativní jevy území ovlivňující. Účelem již uvedené dokumentace je dokládat význam daného území a sloužit jako východiskový podklad pro vyhlášení krajinných památkových zón a zpracování závazného územního plánu, který by zcela jasné stanovil pravidla hry.

Stručná charakteristika zpracovaných KPZ v jižních Čechách:

Novohradsko

Rozsáhlá barokní kompozice s pozdějšími romantickými úpravami navazující na centrum buquoyského panství v Nových Hradech – nový zámek s parkem, hrad a Daňčí vrch, Terčino údolí s tvrzí Cuknštejn, bažantnice Janovka a obora Kapinos a soubor cenné lidové architektury na jihu. Linii území tvorí meandrovitý tok Stropnice.

Hlubocko

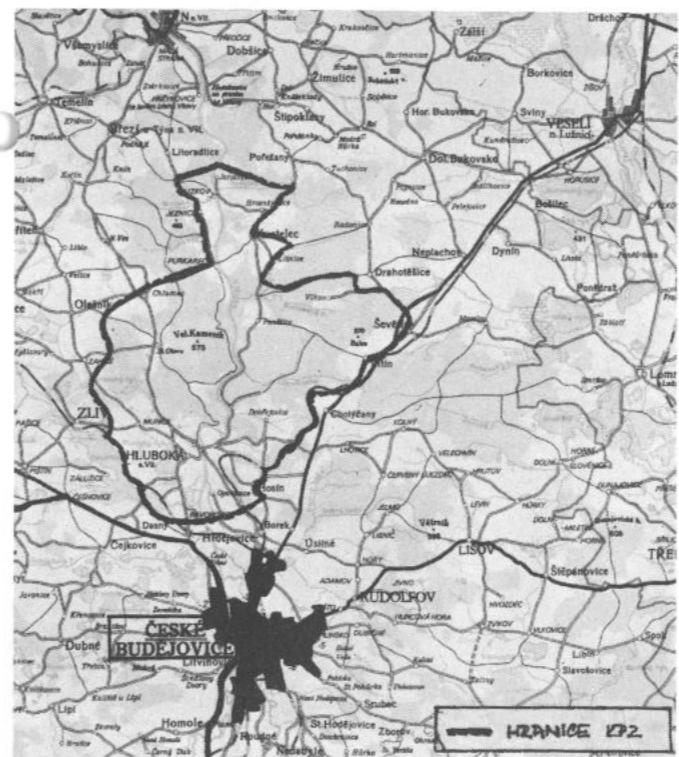
Po staletí tvořená krajina s vyrváhováním romantických úprav v 19. století – areál zámku s parkem, Stará a Nová obora, vorařská krajina kolem Purkarce a parkové území od Vondrova k Bavorovicím zemědělsky obhospodařované.

Libějovicko

Kultivovaná krajina navazující na panské sídlo v Libějovicích s vrcholem v baroku – Nový zámek s parkem a tvrzí, Nový dvůr, dvůr Rabín, kaple sv. Máří Magdaleny, poutní místo Lomec spojované velkorysou barokní kompozicí pohledů a alejí.

Chvalšinsko

Krajina rovíjející se podél historické cesty Červený Dvůr – Český Krumlov v návaznosti na výrazný charakter parku v Červeném Dvoře s pohledy ke Kájovu, Chvalšinám a s přirozenou kulisu úpatí Blanského lesa.

Vyznačení hranic krajinné památkové zóny Hlubocko.

Pohled z vyhlídky na dolním parteru na Podskalskou louku (Hluboká nad Vltavou).

Čimelice

Barokně upravovaná krajina s hlavní osou Čimelice – Rakovice tvořící svou alejí výraznou dominantu území, soustava alejí a rybníků v okolí. Tato KPZ byla zpracovaná formou pomaturitního studia na velmi dobré úrovni.

Tyto uvedené zóny vesměs představují soubor krajinných celků v návaznosti na sídla šlechty a její hospodaření v krajině. K tomuto souboru bychom chtěli výhledově přičlenit a zpracovat podklady pro Rýmov, Jemčínsko, Lnářsko, Jistebnicko a Chotovinsko.

Dalším souborem jsou zóny lidové architektury a hospodářských úprav krajiny. Již zpracovaná je zóna Haklovické rybníky v blízkosti Českých Budějovic zahrnující území České Vrbné – Branišov – Čejkovice. Tato památková zóna již byla vyhlášena. K ní by měly ještě časem přibýt Volyňsko, Hlubocká blata, Soběslavská blata, Fráhelžské rybníky, Opalicko a Vitorazsko.

V současné době jsme se zaměřili na vyhlášení Krajinné památkové zóny Hlubocko. Hlavným důvodem je obrovský tlak rekreačního podnikání vzhledem k vysoké atraktivitě území, chaos a anarchie v majetkoprávních vztazích a určitá neuvážnost v rozhodování stavebního úřadu.

Hlubocko, po staletí uměle ztvárnované, představuje vedle Lednicko-Valtického areálu jeden z nejrozlehlejších a nejmodernějších krajinářských celků v Československu.

Centrem celé kompozice je zámek s parkem. Od něj se všechny směry rozvíjí částečně rozmanité upravované krajiny. Východně, jižně a západně je to parkově upravená zemědělsky využívaná krajina s dominantami zámku Ohrada a dvora Vondrov. Severním směrem od zámku se po obou březích Vltavy rozkládají rozsáhlé lesní komplexy se dvěma velkými oborami a na ně navazující vorařská krajina kolem Purkarce.

Hlavní linie celé krajinářské kompozice tvoří řeka Vltava. Její význam coby důležitý dopravní tepny dokládají některá starověká hradiště, u Hluboké např. na Babě a v Litoradicích. Zřejmě již za vlády Václava I. byl na ostrohu nad řekou postaven královský hrad Fronburg (později Hluboká) jako jeden z opěrných bodů královské moci proti rozšíření Vítovců. Význam Hluboké ohodnotil Karel IV., který dal základ tradici vltavského vorařství, neboť hlubocké dřevo sloužilo k výstavbě Nového Města pražského. Tato činnost vytvořila vznik vorařských vesnic Purkarec, Jeznice, Jaroslavice, tok řeky byl upravován pro průjezdnost vorů. Se vznikem vorařských vesnic došlo k úpravě

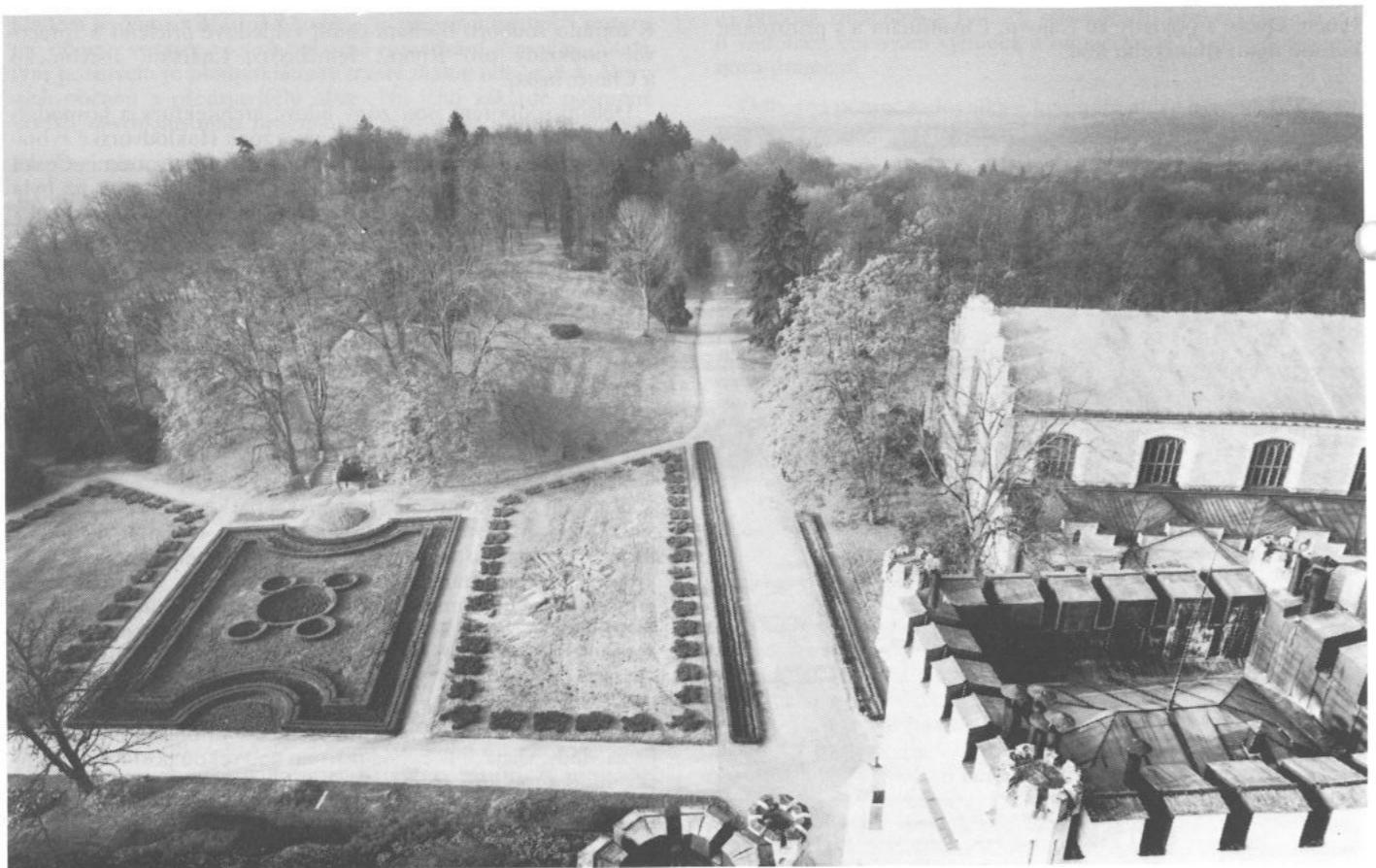
okolní krajiny pro možnosti zemědělského využívání. Za Karla IV. začaly vznikat i první rybníky (např. v roce 1355 vznikl Bavorovický rybník). Velký rozvoj rybníkařství byl podmíněn nástupem Pernštejnů na hlubocké panství v 15. století. Největší rybník na Hlubocku Bezdrev je písemně připomínán v roce 1490. Má rozlohu 520 ha. V roce 1535 došlo k zřízení první menší obory na levém břehu Vltavy pod Hlubokou. Za Pernštejnů byla provedena i renesanční přestavba hradu. Po třicetileté válce získal panství generál Baltazar Marradas. V letech 1630–1660 nechal oplotit okolí zámku a zřídil tam chov daňků. V roce 1661 koupili hlubocké panství Schwarzenberkové, kteří v té době již vlastnili panství protivínské a třeboňské a dali tak základ rozsáhlému schwarzenberskému dominiu na jihu Čech. První Schwarzenberk na Hluboké, Jan Adolf, založil rozsáhlou okrasně užitkovou zahradu na břehu Munického rybníka podle vzoru zahrady v Rossau. Adam František ze Schwarzenberka provedl v letech 1721–1728 rozsáhlou barokní přestavbu zámku pod vedením P. I. Bayera a A. E. Martinelliho. Při této přestavbě byla zrušena fortifikace a vznikly tam první zahradní úpravy. Byly to zejména užitkové zahrady panských úředníků oddělované alejemi. Parter byl zřejmě pravidelně upraven (plán z roku 1767). V této době byla rozšířena Stará obora (v roce 1766).

K poslední přestavbě zámku a dotvoření krajiny došlo v letech 1839–1871 za panství Jana Adolfa II. ze Schwarzenberku a jeho ženy Eleonory z Lichtenštejna. Zámek byl přestavěn v duchu tudorské gotiky a kolem něj byl založen rozsáhlý park. Jeho přírodně krajinná dispozice je pohledově svázána se širokým okolím. Podhradí bylo pod dohledem kněžny Eleonory přeměněno na vysoce esteticky působící krajinu ve stylu tzv. farme-

orne. Na místě bývalých rybníků a bažin vznikly louky se soliterami a skupinami dubů protkané sítí promenádních a projezdových alejí. Na severu byly upraveny rozsáhlé lovecké revíry. V roce 1854 byly na pravém břehu řeky vybudovány obory Nová a Poněšická zaměřené na chov jelení zvěře a v roce 1878 byly ve Staré oboře založeny chov muflonů zvěře.

Celá hlubocká krajina do dnešní doby ve své základní kompozici nedožala zásadních změn. Větší změny doznala pouze vráská krajina severně od Purkarce, která byla pojmenována rozoráním terasovitých políček a v současné době i výstavbou Hněvkovické nádrže. Přesto si i tato krajinná část zachovává vysokou historickou a estetickou hodnotu. Poznamenány jsou částečně i výsadby alejí v prostoru jižně a západně pod Hlubokou. Tam byl v důsledku hospodaření rybářů, zemědělců a silničářů narušen zejména zdravotní stav dřevin, v některých partiích se výrazně projevuje napadení dubů tracheomykózou. V okolí Vondrova se projevuje přestárnutí jírovcových alejí. Jako negativní prvky se v této vysoce hodnotné krajině projevují zejména:

- rekonstrukce silnice I. tř. z Českých Budějovic do Týna nad Vltavou
- vodní dílo Hněvkovice
- přestavba města Hluboká (panelákové bloky)
- novodobé zemědělské objekty v oblasti Munic a Vondrova
- úpravy přirozených vodotečí, odvodňování a rekultivace přirozených luk
- zasypaní slepého ramene Vltavy pod zámkem
- umístění staveb a zařízení dostihové dráhy na Podskalské louce
- skládky odpadů, krmiv a hnojiv

Pohled z věže zámku přes park ke Staré oboře (Hluboká nad Vltavou).

- nevhodné hospodaření na rybnících (vyhrnování rybníků, kaprokachní hospodařství)
- chemické ošetřování komunikací v zimě
- drastické ořezávání spodních větví dřevin při zemědělském hospodaření

Pro zachování hodnot krajiny je nutné, aby organizace a soukromí hospodařící v daném území dodržovali určitá pravidla. Jsou to zejména tyto konkrétní postupy:

- a) Při geologických pracích, hornické činnosti apod. nenarušovat ve větší míře vegetační kryt a půdní pokryv, typický reliéf krajiny, její vodní režim, ekologickou stabilitu a biotopy chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.
- b) Lesní hospodaření provádět podle lesních hospodařských plánů zpracovaných ve spolupráci s orgány státní památkové péče a ochrany přírody.
- c) Při zemědělském hospodaření reálně určovat velikost pozemkových bloků, zemědělské stavby včleňovat do zástavby vesnic či vhodně začlenit zelení a architekturu do krajiny, udržovat ekologicky únosný příspun živin a nepoužívat leteckou aplikaci hnojiv a ochranných láték, obnovovat doprovodnou a členící zelení a biokoridory.
- d) Při hospodaření rybářských organizací kontrolovat kvalitu přítokového i odtokové vody i v závislosti na zemědělství, nenarušovat břehové porosty, ponechávat luční porosty na okrajích rybníků, při vyhrnování rybníků odvážet materiál na předem stanovené deponie, instalaci provozních zařízení konzultovat s památkovou péčí a ochranou přírody a v co největší míře omezovat zejména v disponovaných partiích kaprokachní hospodařství. Při rekonstrukci hrázových těles je nutné respektovat původní kamenné opevnění a používat přírodní materiál.
- e) Pokud jde o myslivost, je nutné stavy zvěře udržovat na úrovni přirozené úživnosti území.
- f) Úpravy vodního režimu je nutné omezovat s ohledem na ekologické zájmy území, ukončit nevhodné rekultivace, napřimování toků apod. Při nutných vodohospodařských úpravách je důležité používat přírodní materiál.
- g) Ve stavební činnosti platí, že na celém území KPZ je možné povolovat výstavbu pouze na základě vyjádření památkové péče a ochrany přírody, nerozšiřovat a nezřizovat zahrádkářsko-chá-

Lesopark v Basildonu

František Spáčil

města do krajiny, a tak umožnil rekreaci budoucích obyvatel.

Urbanistický kontext

Lesopark (210 ha) se rozkládá v nízké pahorkatině s nejvyšším bodem přibližně uprostřed, na jih směrem k řece Temži, a na sever přes město. Oblast zahrnuje

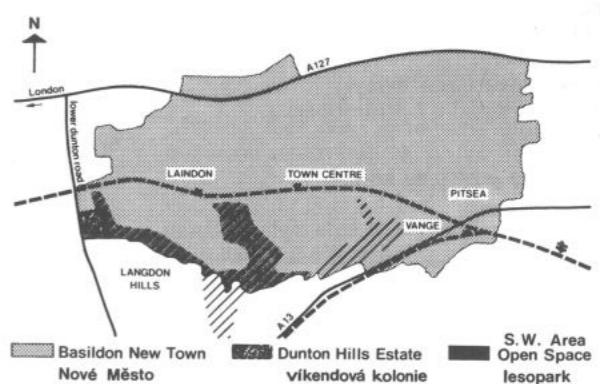
tové kolonie, zabránit změnám konfigurace terénu a odstraňování charakteristických přírodně krajinných prvků (vodní plochy, remízky, větralamy, doprovodnou zelení vodních ploch a komunikací, skupiny a solity dřevin v lukách a polích, historické technické konstrukce a drobná lidová architektura s doprovodnou zelení).

Při prosazování těchto podmínek narázíme na velký odpor zejména u rybářských a zemědělských organizací. Jelikož není možnost získat dotace ekonomicky podporující již uvedené po-

žadavky, musíme mnohdy přistupovat na kompromisy, které ale zdaleka problematiku daného území neřeší tak, jak by měly. Aby byly vytvořeny reálné předpoklady pro úspěšnou všestrannou ochranářskou činnost nestačí pouze zpracování určité vyhlášky a její vyhlášení okresním úřadem a ministerstvem kultury podle zákona č. 20/1987 Sb., ale je nutná spolupráce s referátem životního prostředí a územního plánu okresního úřadu, který by podle zákona č. 50/1976 Sb. odd. 3, § 15 a odd. 4, § 18, odst. 2 zahájil zpracování závazné územní plánovací dokumentace, neboť jen na této úrovni je možné krajinu jako celek chránit a kulturně tvořit.

Doufáme, že po přečtení tohoto článku se k němu ještě jednou v myšlenkách vrátíte a máte-li nějaké zkušenosti či náměty k práci na KPZ, že nám je sdělíte, či se o ně podélíte s ostatními čtenáři tohoto časopisu. Krajinné památkové zóny jsou vcelku novinka, ale jejich význam z hlediska krajintovného je v době absence zákona krajinu jako celek chránitelný. Při nynějším zosteném ekonomickém tlaku na veškeré činnosti je to jediný prostředek jak nezníčit to, co nám tu díky ekonomické nemohoucnosti bývalého režimu zůstalo zachováno i když v hrozném stavu. Je na nás, abychom se poučili z chyb udělaných jinde a předešli jim včas, abychom za ještě větší peníze než teď nevraceli krajinu a památky do původního stavu, který by ale po absolutním zničení byl pouhým duplikátem. Proto se domníváme, že zpracování podkladů a vyhlašování KPZ by mělo být jedním z provořadých cílů oddělení architektury a urbanismu na památkových ústavech, SÚPP i ministerstvu kultury, neboť kromě osvícenosti stavebních úřadů zde není žádný podklad jak komerční devastaci krajiny zabránit.

lesíky, louky a také bývalou výkendovou kolonii, dnes již opuštěnou. Vytváří tak přírodní pás zeleně, přibližně 6 km dlouhý, kolem jihozápadní části města. Směrem na jih spojuje město s blízkými lesoparky, vytvořenými v roce 1956 hrabstvím Essex. Směrem na východ pokračuje zelený pás (1,6 km) a zahrnuje golfový hřiště a Vange park.

Basildon je jedno ze 22 nových měst postavených v Anglii po druhé světové válce. Rozloha města je 3164 ha a směrný plán předpokládá 130 000 obyvatel. Většina zástavby, komunikace a realizace zeleně je téměř hotova. V roce 1949 se začalo s plánováním města a v roce 1951 byl publikován směrný plán na kterém se podílela skupina architektů, inženýrů a zahradních architektů (F. S.). Při přípravě směrného plánu byl kladen důraz na krajinu již od samotné koncepce města. Budoucí výstavba města byla plánována tak, aby krajinné prvky byly respektovány a plán využil krajinné prvky pro zapojení

Situační začlenění lesoparku.

gickej optimalizácie majú najväčší význam princípy a metódy DPZ registrujúce elektromagnetické žiarenie odrazené od rôznych objektov, alebo týmto objektami vysielané. O potrebných informáciach pritom vypovedajú spektrálne charakteristiky elektromagnetického žiarenia.

Technikou DPZ je zachycovaná a regis- trovaná energia žiarenia, ktorá prechádza určitým procesom. Jeho etapy sú nasledovné: vyzierenie určitým zdrojom, prie- chod zemskej atmosférou, interakcia s cieľovým predmetom, spätný priechod atmosférou a záznam detekčného zaria- denia.

Zdroje elektromagnetického žiarenia môžu byť prírodného alebo umelého cha- rakteru, môžu vydávať žiarenie v širokom alebo len úzkom spektri (hlavne umelé zdroje – radarový systém). Najvýznam- nejším prírodným zdrojom žiarenia je Slnko. Jeho žiarenie má najväčšiu intenzi- tu na vlnovej dĺžke 500 nm. Druhým vý- znamným zdrojom je Zem. Prejavuje sa tepelným vyzáraním v okolí vlnovej dĺžky 1 000 nm. Pri priechode atmosfé- rou je žiarenie rôznym spôsobom ovplyv- ňované, mení smer, rýchlosť šírenia a in- tenzitu. Atmosféra svojím zložením a ne- čistotami spôsobuje rozptyl (disperziu) a pohlcovacie (absorpciu) žiarenia.

Z hľadiska DPZ je však najdôležitejšia interakcia s cieľovým predmetom = veľ- kosť odrazu žiarenia a spektrálna hladina (prípadne pri radarových systémoch i čas od vysielania po príjem signálu). Veľkosť odrazu je tým väčšia, čím je uhol odrazu väčší (najväčší odraz je v prípade kolmos- ti papršlekov), čím je povrch hladší a me- nej pohltivý.

Dialkový prieskum Zeme je založený práve na skutočnosti, že odrazové (prí- padne vyzárané) žiarenie je diferencio- vané intenzitou a vlnovou dĺžkou, čo je závislé od druhových a stavových pa- rametrov skúmaných objektov krajiny.

METÓDY ZOBRAZOVANIA ZEMSKÉHO POVRCHU

- Delenie podľa mobility nosiča

Stacionárne (stabilné):

- pevne pripútane na Zem (snímanie z vysoko položených priestorov – strechy domov, stožiare, vysokozdvížné pracovné plošiny a rebríky, ...),
- nepripútane k Zemi (stacionárne druži- ce a v určitom zmysle i vrtuľníky vo „vise“ a upútané balóny).

Mobilné:

- letecké modely (do výšky 1 000 m),
- vrtuľníky (od 300 do 2 500 m),
- lietadlá (od 500 do 8 000 m),
- špeciálne letecké fotolaboratóriá (od 5 000 do 20 000 m),
- pilotované kozmické lode na obežnej dráhe (od 200 do 500 km),
- družice Zeme (600 až 1 000 km),
- meteorologické družice (36 000 km).

- Delenie podľa použitej prístrojovej techniky

Konvenčné metódy:

grafický záznam povrchu Zeme sa vytvára fotografickou cestou a po častiach. Tieto metódy sú najstaršie a najlepšie prepracované. Výsledky DPZ majú vysokú geo- metrickú i optickú kvalitu.

Fotografické snímky môžu byť:

- čiernobiele panchromatické (celé vidie- teľné spektrum = 400 až 700 nm),
- čiernobiele infračervené (bližšie infra- červené = 700 až 1 500 nm),
- čiernobiele multispektrálne – jednotli- vé objektívy v komore majú filtre pre určitú zónu spektra (tiež sa používajú špe- ciálne filmy citlivé k zvoleným spektrám); jednotlivé zonálne snímky zachycujú presne vymedzenú úzku zónu spektra,
- farebné, inverzné – používajú sa hlavne typy diapozičív v prirodzených farbách,
- farebné infračervené (spektronzónalne), t. j. snímky v neprirodzených farbách.

Nekonvenčné metódy:

spočívajú v sledovaní a naznamenávaní zemskej povrchu bud televíznymi ka- merami (prípadne videokamerami), ale- bo riadkovacími rozkladnými zariadenia- mi pracujúcimi v dynamickom režime – skanery. Tieto metódy majú všeobecne menšiu rozlišovaciu schopnosť ako foto- grafické snímky, ich výhodou je však schopnosť okamžite a neprerušene prenášať do pozemných staníc postupné riad- kované záznamy, alebo televízne preno- sy.

Nekonvenčné metódy sa ďalej delia na:

- pasívne metódy – využívajú na vytvára- nие snímok alebo obrazových záznamov elektromagnetické žiarenie, ktoré je prí- rodného pôvodu a skúmané objekty toto žiarenie odrážajú alebo vyzárujú. Delia sa na priame (ak je zdrojom žiarenia Slnko) a na nepriame (ak je zdrojom žiarenia Zem). Zatiaľ najnovším v oblasti pasív- nych snímačov sú elektrooptické snímače CCD (Charged Couple Device), kde sa snímka tvorí z jednotlivých obrazových bodov, čo zjednodušuje digitalizáciu a skrátenie expozičnej doby,
- aktívne metódy – využívajú zdroj žiare- nia prírodného pôvodu, ale samostatne snímacie zariadenia vysielajú žiarenie v smere prieskumu a od objektov záujmu odrazenú časť žiarenia späť prijímajú, merajú a registrujú (alebo majú registráciu sprostredkovania pozemnou základ- nou). Z aktívnych snímačov DPZ sa naj- častejšie používajú radary. Ich prednos- tou je najmä skutočnosť, že územie môže byť skúmané nezávisle od dennej doby a oblačnosti. Špičková technika, ktorá však doteraz do oblasti civilného sektora neprešla, využíva i tzv. lidary, t. j. laserové lokátory, kde je zdrojom impulzov žiarenia (viditeľného alebo infračerveného) laser, prípadne skaterometry, ktoré vysie- lajú polarizovaný mikrovlnový signál a re-

gistrujú jeho depolarizáciu vznikajúcu od- razom.

ZHODNOTENIE METÓD DPZ PRI TVORBE KRAJINNO- EKOLOGICKÝCH PODKLADOV

- Vhodnosť záznamových materiálov konvenčných metód

Čiernobiele fotografické materiály (rozlišiteľnosť 200 až 250 tónov šedi):

- Orthochromatické materiály – v DPZ sa doteraz viac nepoužívajú. Ich hlavnou vý- hodou je, že sa môžu spracovať pri čer- venom svetle, na ktoré nie sú citlivé. Pre- to našli najväčšie uplatnenie v reproduk- nej fotografii.
- Panchromatické materiály – sú najroz- šírenejšie a bežne sa používajú v leteckom DPZ. Pri fotografovaní na čiernobiele panchromatické materiály sa väčšinou používajú filtre. Ich farba sa volí podľa to- ho, ktoré farby sa vo fotografovanej kra- jine nachádzajú najviac. Filter zdôrazňuje vlastnú farbu a tlmi farby komplementárne. V krajine sa najčastejšie používajú žlté a oranžové filtre.
- Infračervené materiály – majú tieto vý- hody:

1. možno s nimi snímkovať i za stažených meteorologických pomerov (oblačnosť, atmosferický zákal, ľahká hmota);
2. podávajú zreteľnejšie hranice medzi rôznymi prvkami krajiny, ktoré majú v skutočnosti rovnaký farebný prejav – lepšie rozlíšenie než na panchromatickom materiáli.

Na infračervených pozitívnych snímkach majú jednotlivé objekty výskumu špecifické tónové podanie:

- modré farby (plochy vodných tokov, obloha) nepatrne odrážajú infračervené papršleky, a preto sú na fotografii veľmi tmavé,
- zelené farby (lesy, lúky, zeleň) veľmi odrážajú infračervené papršleky, a preto sú na fotografii svetlé; pri rôznych dru- hoch rastlín existuje z dôvodu rôznej stav- by listov rozdielne tónové podanie, listnaté sú svetlejšie, ihličnaté tmavšie, celkove krajina pokrytá vegetáciou vyzerá na infračervených snímkach ako zasnežená alebo oinovatená,
- aktívne metódy – využívajú zdroj žiare- nia prírodného pôvodu, ale samostatne snímacie zariadenia vysielajú žiarenie v smere prieskumu a od objektov záujmu odrazenú časť žiarenia späť prijímajú, merajú a registrujú (alebo majú registráciu sprostredkovania pozemnou základ- nou). Z aktívnych snímačov DPZ sa naj- častejšie používajú radary. Ich prednos- tou je najmä skutočnosť, že územie môže byť skúmané nezávisle od dennej doby a oblačnosti. Špičková technika, ktorá však doteraz do oblasti civilného sektora neprešla, využíva i tzv. lidary, t. j. laserové lokátory, kde je zdrojom impulzov žiarenia (viditeľného alebo infračerveného) laser, prípadne skaterometry, ktoré vysie- lajú polarizovaný mikrovlnový signál a re-

Farebné fotografické materiály – ma- jú oveľa vyššiu rozlišovaciu schopnosť, umožňujú rozlišovať väčší počet prvkov krajinného systému. Farebné fotografické materiály umožňujú rozlišovať 5 000 a viac farebných odieňov, tak že ich in- formačná hodnota je oproti čiernobielym snímkam mnohokrát väčšia.

Expozíciou farebného fotografického materiálu vzniká bud:

- negatív, z ktorého možno robiť kópic (pozitív),
- pozitív – inverzný obraz (diapozitív).

Z hľadiska farebného podania skutoč- nosti možno farebné snímky rozdeliť na snímky vo farbe:

- prirodzenej – v pravých farbách, to znamená, že fotografie najviac zodpovedajú farebnemu vnímaniu človeka. Pre svoju názornosť sú veľmi dobrým podkla- dom pre interpretáciu prácu. Fotografo- vanie si vyžaduje dobré počasie (slnečné, bez oblačnosti),
- neprirodzenej – v nepravých farbách. Najvýznamnejšie sú farebné infračervené (spektronzónalne). Interpretátor spekto- zónalnych fotografií musí poznat inter-

pretačný kľúč, lebo farby na fotografii (filme) sú úplne odlišné než v prírode. Napríklad vegetácia je najčastejšie sfarbe- ná v odieňoch červenej farby.

Poznámka: farebné snímky zachytené na papier alebo fóliu môžu vzniknúť i synté- zou multispektrálnych čiernobielych sní- mok v multispektrálnych projektoroch. Princíp spočíva v tom, že jednotlivé sní- mky fotografované v určitom spektri sa po- mocou farebných filtrov premietnu na jednu sietnicu a ich zmešaním vznikne farebná syntéza, ktorá môže byť v priro-

dzených alebo neprirodzených farbách. Takto možno získať veľké množstvo kombinácií v rôznom farebnom podaní. Syntézu možno voliť tak, aby vynikli určité prvky terénu, ktoré by ináč na snímkach nebolo možné identifikovať.

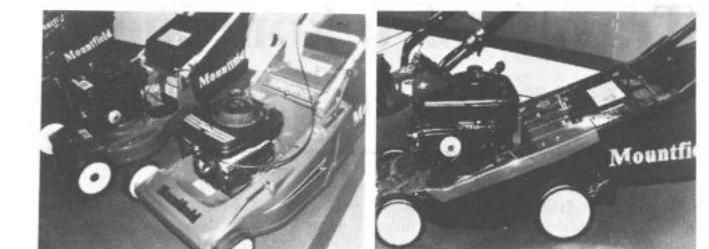
Nekonvenčné metódy sú vzhľadom na svoju technickú náročnosť a nedostupnosť nad rámec možností krajinno-ekologicke- ho výskumu.

(pokračovanie)

Firma Mountfield je zde Jan Ondřej

Mountfield CS

Jistě to mnohým z nás neuteklo, jistě jsme měli možnost si loni v únoru všimnout inzerátu v některých našich novinách, že v sobotu a v neděli 2. a 3. března 1991 zahajuje firma MOUNTFIELD CS a. s. prodej malé zahradnické mechanizace za koruny v Mnichovicích u Prahy (Pražská ulice 672, telefon 0204/825 84, fax 0204/825 85). V inzerátu jsme se mohli dočítat:

„Okamžitě můžete zvelebit své pozemky a zvýšit výnosy vaši půdy drobnou zemědělskou a zahradnickou technikou od největšího anglického výrobce. S výkonnou, moderní a spolehlivou výbavou je to snadné a navíc zábavné. Nabízíme 14 druhů rotačních a 2 druhy lišťových sekáček, zahradní minitraktory a kultivátory s veškerým příslušenstvím. Výhodné ceny, rychlý záruční a pozá- ruční servis, náhradní díly! Prodejná doba: úterý – pátek od 11 do 18 hodin, sobota od 10–17 hodin.“

V této dvojici úvodních odstavcích je obsaženo vše, co závidavý zákazník potřebuje vědět. Jelikož ale naše „Společnost pro zahradní a krajinskou tvorbu“ připravila s firmou MOUNTFIELD dvoudenní seminář spojený s předváděním mechanizací, kterou firma dodává (seminář byl v Luhových v dnech 27. a 28. srpna 1991), pokusíme se o firmě napsat i něco více a doplnit pář fotografiemi z prodejny v Mnichovicích.

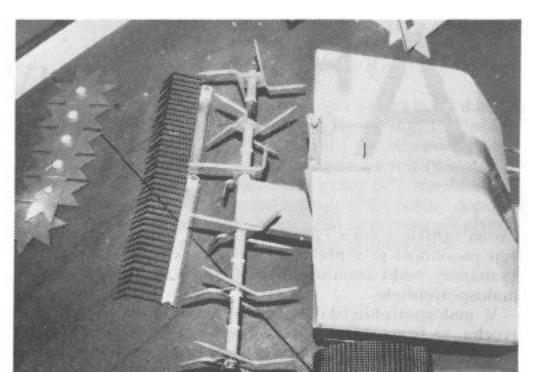
Zastoupení různých zahraničních firem u nás rostou od loňska jako houby po- lesti a na velmi nezvyklých lokalitách v republice. Když například ještě v roce 1990 predpokládal, že filiálka anglické firmy MOUNTFIELD se usadí zrovna v Mnichovicích nebo švédské firmy STIGA v Klech u Mělníka atd.? Dlouhá leta jsme škemrali o devizové příslušnosti na schopnou zahraniční mechanizaci na centrálních institucích a podnicích zahraničního obchodu (např. Motokov)

Motorový srpový žací stroj typu M 41 Range je vyba- ven benzínovým motorem Briggs and Stratton o 2,6 kW, záběr žacího ústrojí 45 cm, výška kosení nastavitelná od 1,9 do 7,0 cm, sběrač pokosené trávy o kapacitě 47 l, hmotnost stroje 36,8 kg.

Malotraktor Westwood S 1000 je vyba- ven čtyřtaktním motorem Briggs and Stratton o 2,6 kW, záběr žacího ústrojí 40 cm, výška kosení nastavitelná od 1,3 do 4,1 cm, sběrač pokosené trávy o kapacitě 36 l, hmotnost stroje 23 kg.

Malotraktory Westwood výrobních řad S a T mají žací srpové stroje vybaveny jednoduchým mechanickým nastavováním výšky kosení od 1,3 do 8,9 cm. Závesný vozík Lawngroomer za malotraktory West- wood slouží k zajištění dalších údržbových operací na travnínicích – provzdušňování, kartáčování, hrabání, postříkaví a valení.

a kdo kdy prožil to martyrium, než se něco dovezlo, často ztratil chuť to zkoušet znova. A nyní, jako slehnutím kouzelným proutkem a je tu žádané (i obávané) konkurenční prostředí a můžeme si za své domácí peníze (pokud jich máme dost) nakoupit ihned a přímo mechanizaci protifúdní kvality, která si ovšem zasluhuje i prvotídní zacházení a obsluhu.

Ing. Ivan Drbohlav – ředitel československé pobočky firmy MOUNTFIELD má osobní vazby na Anglii, a proto tedy máme na našem území mechanizaci z této země. Anglické stroje byly v minulosti u nás spíše vzácností. Jsem přesvědčen, že volba této firmy byla správná. Osobně jsem se o mechanizaci této firmy začal zajímat v polovině osmdesátých let, napsal jsem si o prospekty a velmi rychle je dostal zároveň se sympatickým gestem – pozvánkou na bezplatnou účast na předvádění malotraktorů firmy WESTWOOD ve Winchesteru (pozvánka měla platnost 21 dnů počínaje 2. 9. 1986). Bylo to milé, leč pro tuzemce tehdy zcela nereálné vyběhat si rychle příslušky, víza a zdolat další podobné týkající bránič nám poznávat zblízka technicky vyspělé státy.

Aniž bych tušil, že firma MOUNTFIELD u nás zřídí filiálku a umožní nám nakupovat mechanizaci anglických výrobců (WESTWOOD, RANSOMES), přednesl jsem ve dnech 29.–30. ledna 1990 v Brně na odborném školení „Boj proti plevelům ve větřně zeleni“ příspěvek, který byl otištěn ve sborníku a ve kterém jsem už v předstihu jaksi „propagoval“ anglické malotraktory. Jelikož sborník asi nemá každý z našich čtenářů, dovolím si z něho citovat pasáž, přítající se malotraktoru, který je možno si již zakoupit u firmy MOUNTFIELD v Mnichověcích.

„Anglická firma WESTWOOD dostala pro roky 1984/1985 nejvyšší ocenění „Societé pro zahradní mechanizaci“ za nejlepší žací stroj roku spojený s malotraktorem MK-4. Malotraktory firmy WESTWOOD jsou vyráběny v několika modelech (S 600, S 800, S 1100, T 800, T 1100, T 1200 a T 1600) lišících se výkonností (od 4,5 do 12 kW), typem motoru a startováním, záberem žacího stroje (od 75 do 105 cm), hmotností (od 145 do 205 kg) a jinými parametry. Firma zaměstnávající asi 200 pracovníků produkuje týdně 350 malotraktorů (více než 90 % součástek si vyrábí sama) a kromě Anglie je využívá do řady evropských zemí. Za hlavní přednosti řady malotraktorů MK-4 firma považuje:

- sportovní typ volantu,
- anatomický řešené odpružené sedadlo s vysokým opěradlem a nesmáčivým povrchem,
- sedmstupňové pákové nastavování výšky kosení od 1,2 do 8,8 cm,
- nová bezpečnostní kapotáz žáčího ústrojí,
- kladkový náhon umožňující využití nové generace přídavného náfadi,
- výfukování pokosené trávy dozadu mezi zadní nápravu malotraktoru,
- nový typ rychloupínacího hydraulického závěsu,
- samonabíjecí 28 ampérůvá baterie zajišťující rychlé a spolehlivé startování a s možností štěruvouho ručního startování,
- elektrický vývod 12 V,
- nový typ řadicí páky (5 rychlostí vpřed, 5 rychlostí vzad).

Přívěsná nebo závěsná pracovní náfadi mají výrazné racionální řešení ve smyslu spojování více pracovních operací do jednoho pojedzdu. Jde zejména o výkonné odpružení a shromažďování ústřízků kosené trávy do nesených plastových kontejnerů nebo kartáčových sběračů pokosené trávy. Zajímavý závěsný vicevýkonný vozík mající název LAWNGROOMER (volně přeloženo: upravovací trávník) umožňuje vykonávat jeden nebo i několik pracovních operací zařazením nebo vyfázením některého pracovního ústrojí nebo doplňku vozíku. Je tedy možno dělat vertikální řez, provozdušňování, hrabání, kartáčování, přívěsní řešení vyběhat si rychle příslušky, víza a zdolat další podobné týkající bránič nám poznávat zblízka technicky vyspělé státy.

Tolik citace ze sborníku. Fotografie snad ještě doplní tuto informaci, ale rozhodnout se koupit už musí každý zájemce sám. Osobně nepovažuji ceny za přemířené (malotraktory kolem 50 000 až 60 000 Kčs), protože jde o mechanizaci materiálové, strojářské i vzhledově neobyčejně kvalitní a je zajištěn pružný servis a náhradní díly. Reditel Ing. I. Drbohlav usiluje o zřízení oblastních pobočených závodů, aby se zkrátila cesta k zákazníkovi (zhruba jedna pobočka na území bývalých krajů) a myslím, že v čase psaní tohoto textu se už jich pár podařilo založit. Vítám tedy oficiálně, jménem své sadovnické profesie, firmu MOUNTFIELD na našem území a všem, kdo si od ní stroje zakoupí, přejí, aby s nimi byli plně spokojeni, v což věřím.

Travní osivo konečně bez problémů? Jan Ondřej

V minulém čísle našeho profesního občasníku „Zahrada – park – krajina“ uváděla ing. Miroslava Teterová několik návrhů travních směsí pro různé podmínky zatravnívání svahů. Z článku pozorný čtenář dostal základní informaci o praktický celém československém sortimentu trav vhodných pro neprodukční zatravnívání. Naši šlechtitelé a pěstitelé trav usilují nyní o to, aby všechny uváděné druhy a odrůdy trav byly konečně dostupné na našem trhu, protože dosud tomu tak nikdy nebylo (v poválečném údobi) – ke škodě našeho životního prostředí, ve kterém hrají různorodá travní společenstva profadou roli.

Uvolněním obchodních vztahů a kontaktů se zahraničím, vzniká u nás i v oblasti travních osiv žádoucí konkurenční prostředí, které by mělo být stimulátorem snah po zlepšení kvality našich trávníků, jakkoliv to nebude v současném transformačním období snadné a ihned ve větším rozsahu patrné.

V této informaci Vám všem představují firmu, která je podnikem zahraničního obchodu se zahraniční spoluúčastí a jejího signatura je:

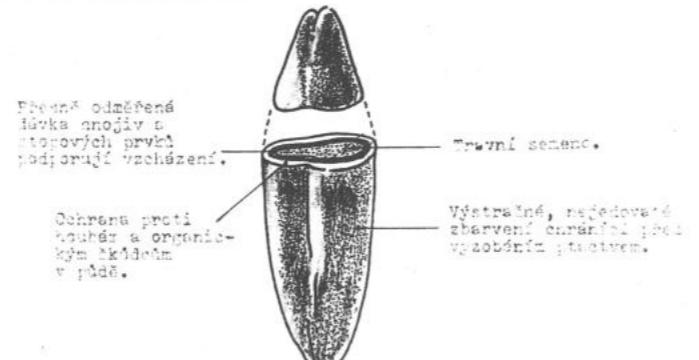
AROS® OSIVA
OBCHOD A SLUŽBY

Firma vznikla v roce 1990 a podniká v oblasti dovozu a vývozu osiv a sadby. Její poslubnost je v převážné míře zaměřena na oblast zemědělství, nicméně významný podíl činnosti je směrován i do oblasti životního prostředí a pro malospotrebitele.

V malospotrebiteelské sféře, ke které se víceméně řadí i naše sadovnická tvorba, se firma AROS specializuje na dovozy prakticky všech druhů travních směsí dovozených od špičkových zahraničních semenářských firem (např. Feltsaaten Freudenberg G. m. b. H. + Co. KG., 4150 Krefeld) v cenách srovnatelných s cenami dosud u nás obvyklými (naši méně) a se zárukou vysoké kvality zaručené přísnými mezinárodními zkouškami jednotlivých partií.

U firmy AROS lze objednat jednak již hotové travní směsi, např. hřišťovou, parkovou, zahradní, luční, pastvení, speciální pro různé plochy golfových hřišť, směsi zvláště upravené (obalované – inkrustované) proti poškození výsevu ptačtem a jednak je možno sestavit travní směsi podle požadavků zákazníků, popřípadě dovézt i jednodruhovou osivu. V čase psaní tohoto textu byl např. pro golfové trávníky platné tyto ceny: směs pro cílové plochy (Green's) 273,- Kčs · kg⁻¹, dráhové plochy (Fairway's) 176,- Kčs · kg⁻¹, plochy pro odrazy míčků (Tee's) 180,- Kčs · kg⁻¹. Firma dodá směsi 21 dnů po objednání.

Pro zajímavost jen námkou uvedu složení některých obchodních směsí. Např. směs označená jako Tiergarten Berliner (Rasen-Samen für dichten, satzgrünen

Rasen) obsahuje:

- 40 % *Lolium perenne* „NAKI“ (jílek vytrvalý)
- 25 % *Festuca rubra* „REPTANS“ (kostřava červená výběžkatá)
- 25 % *Poa pratensis* „PRIMO“ (lipnice luční)
- 10 % *Festuca rubra communata* „CASCADE“ (kostřava červená trsnatá)
- Směs pro cílové plochy golfových hřišť (Green's) obsahuje:
- 30 % *Festuca rubra trichophylla* „DAWSON“ (kostřava červená výběžkatá)
- 15 % *Festuca rubra trichophylla* „RECENT“ (kostřava červená výběžkatá)
- 20 % *Festuca rubra communata* „KOKET“ (kostřava červená trsnatá)
- 20 % *Festuca rubra communata* „MENUT“ (kostřava červená trsnatá)
- 15 % *Agrostis stolonifera* „PROMINENT“ (psineček výběžkatý)
- Směs obalovaného osiva (Reparaturmischung) pro dosévání poškozených trávníků má totiž složení:
- 50 % *Lolium perenne* „SCORE“ (jílek vytrvalý)
- 30 % *Lilium perenne* „HUNTER“ (jílek vytrvalý)
- 10 % *Festuca rubra communata* „KOKET“ (kostřava červená trsnatá)
- 10 % *Poa pratensis* „COMPACT“ (lipnice luční)

Obalované osivo se dosud na našem trhu nevyskytovalo, a proto si o něm na závěr některé údaje.

Výhody obalovaného osiva:

- snazší výsev ve srovnání s neobalovaným osivem, protože je kluzší (lépe „teče“) a stejnoměřně se rozprostří; to platí jak pro ruční, tak i mechanický výsev;
- vyšší specifická hmotnost obalovaného osiva zvyšuje jeho kontakt s půdou a vznášející vlnkostí; vznášející osiva je vyšší;
- při vznášení osiva zajišťuje plášt, obsahující hnojivo, mladým rostlinám vyšší vitalitu a odolnost;
- obal na osivu zabraňuje jeho velikostní separaci ve směsích při transportu.

Tolik ve stručnosti základní informace o tom, co svým zákazníkům nabízí firma AROS. Nezbývá, než aby si každý zájemce s firmou navázal potřebné kontakty na adresu:

AROS
Za Poříčskou branou 18
186 00 Praha 8
tel./fax.: 02/23 57 16
(popřípadě večer tel.: 02/77 13 14
a též 0326/253 68)

Kultivary jehličnatých dřevin s potlačenou apikální dominancí

Zdeněk Němec

Ve všech učebnicích fyziologie rostlin je vysvětlována apikální dominancia u rostlin, ale do obecného povědomí lidí se tato zajímavost dosud nedostala. Apikální dominancia a růstovými korelacemi se v Československu zabýval především akademik Rudolf Dostál (1962).

Apikální dominancia je nadřazenost vrcholových pupenů nad pupeny níže postavenými. Mezi jednotlivými pupeny a výhonem na rostlinách existují velmi složité hierarchie, které jsou řízeny hormonálně. Vrcholové pupeny brzdí pupeny níže postavené. Apikální dominancia bývá často porušena, např. když je poškozen terminální výhon. V takových případech nastává intenzivní růst bočních větví (smrk) nebo se u báze terminálního výhonu začínají vytvářet adventivní pupeny, z nichž vyrůstají nové výhony, které mezi sebou soupeří o vedoucí postavení na rostlině (jedle).

Hormonálně podmínená nadřazenost a podřízenost pupenů (výhonů) způsobuje mnohé potíže při vegetativním rozmnожování jehličnatých dřevin v lesnické a zahradnické praxi. Již dlouho se ví, že řízky odebírané z různých částí matečných rostlin různě zakorčují. Školkaři již dávno vypořádali, že řízky odebírané z výhonu horních částí korun tisu (*Taxus L.*) torreye (*Torreya Arnott*) a hlavotisu (*Cephalotaxus S. et Z.*) nezakorčují, ale řízky získané ze spodních bočních větví zakorčují dobře. Takto získané řízky

vanci se ovšem od matečných rostlin, které jsou semenného původu, odlišují keřovým růstem. Tyto keřové rostliny bývají normálně plodné a výsevem jejich semene ziskáváme 100 % semennáčů stromového typu. Tis japonský (*Taxus cuspidata* S. et Z.) je strom, ale v kultuře se s ním běžně setkáváme ve formě keřů, které vznikly řízkováním. Nicméně vidíme v našich školkách. Jde o rostliny různě pokroucené a často bez terminálních výhonů. Vznik kultivarů jehličnatých dřevin při vegetativním rozmnожování si můžeme demontrovat na příkladu kultivaru smrku pichlavého (*Picea pungens Engelmann*). *Glauca Pendula*. Tento kultivar byl v minulosti hojně rozmnожován v našem státu i v zahraničí. V současnosti můžeme v zahradách a parcích nalézat celou řadu exemplářů roubovaných výce nebo méně pokřivených „stříbrných smrků“, které jsou sice podobné, ale nejsou shodné. U těchto roubovaných je nutné občas odstraňovat terminální výhon, aby z rostliny nevznikly stromy!

Kultivary jehličnatých dřevin s potlačenou apikální dominancí bývají velmi často považovány za velmi vzácné mutanty, které je potřeba chránit a uchovat pro příští generace jako zdroj genů. Ve skutečnosti však jde o kurozost, které nejsou schopny normálného růstu. Přesto si však myslíme, že tyto odchylky je možné využívat v sadovnické praxi při různých sadovníckých úpravách.

Řádné ustavení Svazu vazačů a aranžérů

V průběhu národní soutěže „Děčínská kotva 91“ byla svolána členská schůze všech přihlášených do Svazu vazačů a aranžérů. Z osmdesáti pozvaných se dostavilo 43 členů. V úvodu byli seznámeni s posláním Svazu, nezbytností profesní organizace, předloženy a vysvětleny navržené stanovy. V diskusi se potvrdila potřeba organizace, zvl. s rozvojem privátců. Ke stanovám nebyly předneseny zásadní námitky ani změny. Diskuse se zaměřila hlavně na činnost Svazu. Členové požadují pořádání školení, seminářů i soutěží jako prvků ke zvyšování kvalifikace. Jsou si vědomi, že v současné době se k samostatnému podnikání příliš důrazně nevyžaduje vyučení a kvalifikace při povolování činnosti a na trhu je nabízen obalový, doplňkový materiál i přízdroby na úkor kvalitní vazby. Konkurence je možná pouze kvalitou prodávaných děl i poradenskou službou a jakostními květinami.

Na programu schůze byla také volba řádného výboru a revizní komise. Dosavadní přípravný výbor byl zvolen jako celek řádným výborem a předsedou doc. ing. Bohumil Jaša. Do revizní komise byly zvoleny ing. Jar. Větviška z Plzně, J. Rýglová z Ostravy a M. Vacková ze Zvolena.

Na schůzi bylo upozorněno na získávání dalších členů a také na vypracování vhodné organizační formy po oblastech, krajích apod., aby se usnadnil styk se členy a lépe se rozvíjela činnost a snížily se náklady na čestovní členů, kteří jsou z celé republiky.

Společnosti zahradní a krajinské tvorby doporučila schůze věnovat Svazu větší pozornost při přípravě živnostenské komory a celé problematice.

Bohumil Jaša

Stretnutie krajinárov v Bratislave

o spoluprácu z rôznych sadovníkov – krajinárov. Stretnutie iniciovali doc. Peter Gál z FAZ za asociáciu a Ing. Ivan Juhás za Spoločnosť pre záhradnú a krajinársku tvorbu. Takéto stretnutie sa uskutočnilo

posudky a pôsobila zároveň na poli medzinárodnej spolupráce so svetovými organizáciami, zameranými na príbuznú problematiku (IFLA).

Na stretnutí sa hovorilo o prípravanej architektonicko-krajinárskej súťaži na obnovu parku v Ru-

soviach. Do poroty navrhli dvoch zástupcov z rady krajinárov. Ďalšia informácia sa týkala vedecko-výskumných úloh, riešených na SAV a FA s problematikou krajiny a krajinárskej architektúry.

Všetci prítomní sa zhodili na nutnosti skončenia

odvekého sporu „sadovník kontra architekt“ a na hľadaní vzájomných stýčných bodov oboch profesii pri priznaní potrebného priestoru pre každú z nich.

Lubica Príbelová

XIII. Medzinárodné sympózium o zeleni FLÓRA Bratislava 1991

Projektovanie, tvorba a údržba záhrad na strechách stavebných objektov

ZARES Bratislava v spolupráci s MV SR, Domom techniky ZSVTS Bratislava a Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavu usporiadali hlavnú sprievodnú akciu výstavy FLÓRA Bratislava 1991 – Sympózium o zeleni.

Sympózium sa konalo v dňoch 2. – 3. 5. 1991 v priestoroch Komisie pre životné prostredie vlády SR v Bratislave. Akcia mala súčasť charakter monotematický, ale vzhľadom na rôznorodosť problematiky, vlastne systematicky riešila celý súbor potrebných odborných zásahov pre riešenie zložitej problematiky začiadaní záhrad na strechách.

Problematika vyžadovala zabezpečenie tímu profesionálnych pracovníkov z ČSFR a zahraničia, ktorí sa vyzadili otázkam projektovania, konštrukciám budov, stavebných objektov a spevnených plôch, ďalej k technickým, ekonomickým a architektonickým prob-

lémom výstavby týchto zložitých sadovníckych diel.

Môžu konštatovať, že tentoraz sme v konfrontácii so svetom dobre obstáli, najmä v časti overených vedeckých poznatkov o konštrukcií budov a stavieb, metódach merania fyzikálnych a biologických faktorov, ktoré západne ovplyvňujú zakladanie záhrad na strechách, ale i nás vlastný systém tvorby záhrad a ich údržby je porovnatelný s ostatnou Európu. Ukázalo sa, že niektoré názory na túto problematiku, ktoré žiaľ pretrvávajú, sú neopodstatnené. Ide o to, že určitá časť odbornej verejnosti namieta, že ešte nie sme tak daleko v sadovníckej činnosti, aby sme realizovali kvalitné záhrady na strechách, terasách a pod.

Naši odborní pracovníci jednoznačne preukázali, že odborné vedomosti a skúsenosti

možno konštatovať, že tentoraz sme v konfrontácii so svetom dobre obstáli, najmä v časti overených vedeckých poznatkov o konštrukcií budov a stavieb, metódach merania fyzikálnych a biologických faktorov, ktoré západne ovplyvňujú zakladanie záhrad na strechách, ale i nás vlastný systém tvorby záhrad a ich údržby je porovnatelný s ostatnou Európu. Ukázalo sa, že niektoré názory na túto problematiku, ktoré žiaľ pretrvávajú, sú neopodstatnené. Ide o to, že určitá časť odbornej verejnosti namieta, že ešte nie sме tak daleko v sadovníckej činnosti, aby sme realizovali kvalitné záhrady na strechách, terasách a pod.

Naši odborní pracovníci jednoznačne preukázali, že odborné vedomosti a skúsenosti

Peter Augustín

Soukromá galéria ECO-ART vystavuje v Průhonicích

Jan Ondřej

Naše sadovnická veľjednota je pomerné dobре obeznámena s výsledkom cílevodomného úsilí vytvoriť v Průhonicích velkorysý, sadovnický záhradný areál sousediaci se severovýchodným okrajom dálnice Praha–Brno. Pro tento záměr boli využity plochy šolek bývalé Dendrologické spoločnosti a ďalší pozemky scelované do jednotného díla, ktoré bolo pojmenované „Základní dendrologické pracoviště VŠÚOZ Průhonice“. Budovat sa začalo v roce 1976 a do roku 1990 se vytvoriť oplotený areál o výmere 80 ha.

Výdci myšlenkou od začiatku boli soustředování a hodnocení genofondu okrasných drevín uspořádaných v ucelených tematických skupinách esteticky uspořádaných v jednotný komplex. Šlo o vybudování areálu, ktorý by umožňoval výzkumnou práci souvisiacej s hodnocením okrasného rostlinného materiálu a s technologiemi zakladajúcimi údržbu zeleni a byl zároveň esteticky záhradným demonstračním sadovnickým objektem. Po celých 15 rokoch bolo tento areál prakticky uzavretý pro laickou veřejnosť a sloužil kromě významu jen návštěvám odborníků, ohlášeným ex-

kurzím odborných záhradníckych a sadovníckych podnikov, odborných stredních a vysokých škol a tiež amatérů – záhrádkářů. Ten, kdo měl možnosť opakovane navštívit areál, řekneme v pěti letích intervalech, musel nutně konstatovat pokračující rozvoj, projevující se v transformaci konglomerátu zprvu spíš produkčních ploch na úpravný prostor, v němž rok od roku přibývalo různých prvků, až již asfaltovaných cest, pergol, treláží, zádekků, vodních ploch a postupně se zapojujících výsadeb dřevin, a to vše propojeno rozlehlymi travnatými plochami tu lučního charakteru, tu nízkého udržovaného parterového trávníku.

Duchovním otcom záměru byl Prof. Jiří Mareček, CSc., projektantem a vedoucím úprav ing. Drahoslav Šonšký, CSc. a na konkrétní realizaci se podílely desítky zaměstnanců dendrologického pracoviště a výzkumných pracovníků, kteří využívali větší nebo menší plochy k konkurenční výzkumné činnosti. Každý profesionální pracovník z oblasti zeleně ale ví, že jakkoliv rozlehlá, sadovnický upravená a udržovaná plocha nepřináší efekt m-

řitelný korunou, ale finanční prostředky soustavně spotřebovává. Velmi názorně to všechny můžeme vidět na vzhledu a stavu většiny historických parků a záhrad, jejichž nejlepší leta nebo lépe řečeno nejhezčí podoba nikdo z nás nepamatuje. Bylo to zpravidla časově ohrazené údolí, kdy vlastník zámku a přilehlého parku měl dost peněz na reprezentaci a mohl si tedy dovolit vybudovat i přírodní rámcem sídla náročným způsobem a nejen vybudovat, ale po určité době zajistit i trvání takového náročného záhradního díla, opět díky finančním prostředkům, které mohli věnovat na zaplacení poměrně početného kolektivu záhradníků a dělníků, kteří dílo v intencích daných tvůrcem udržovali.

Takový ideální stav trval u těchto objektů někdy roky, někdy pár desítek let a málokdy století. V současné době jsme svědky snahy získat „bohaté strýčky“ ze záhrad, jejichž finance by třeba pomohly zlepšit vesměs neutěšený vzhled a stav našich historických parků a záhrad. Jistě tyto snahy nemusí být nezávratné, ale vždycky je potřeba věnovat peníze nevěnují jen tak – rozhodně uvažují

i o návratnosti a už při tom vznikají rozpor. Obětovat stylou a výtvarnou hodnotu např. historického krajinářského parku zámku vytvořit z něho reprezentační golfový areál pro bohatou zahraniční klientelu nebo nechat areál dál chátrat?

Podobné úvahy se pochopitelně rozvinuly i nad ďalším osudem „Základního dendrologického pracoviště VŠÚOZ Průhonice“. Udržovat na úrovni osmdesátihektarového areálu znamená mít zdroj finančních prostředků – řekněme jeden milion korun ročně minimálně, takže je zbytečné dále toto téma rozvíjet, zvlášť v současném transformačním ekonomickém údobí, kterým nás stát prochází. Aby areál pfnalnel efekt měřitelný korunou, byl dnem 1. VI. 1991 zpřístupněn veřejnosti za vstupné a ke zvýšení atraktivnosti vybaven v hlavní části sochami plastikami výtvarníků sdružených v soukromé galerii ECO-ART.

Na různá vhodná místa bylo v exteriéru umístěno asi 100 špičkových sochařských děl z kamene, kovu, dřeva, keramiky, skla a jiných materiálů. Jde o výstavu trvalou a jednotlivě vytvory je možno zakoupit nebo i dočasně zapůjčit za dohodnuté ceny. Není cílem této informace pojednávat o jednotlivých expozicích, z nichž některé mohou podněcovat vásivní diskuse, nicméně je na místě jistě tolerance k právu umělce prezentovat své výtvarné cílení. Některá díla jsou zachycena na provodných fotografích pořízených v den otevřené expozice.

V denním tisku z první poloviny června (tj. 14 dnů po zpřístupnění areálu) se vyskytuje už první náznaky hodnocení. Jaroslav Vanča ve své recenzi v Lidových novinách ze dne 13. VI. 1991 uvádí mimojiné:

„Komerční zájem zájemce prostupuje nejen samotnou výstavnou akcí, ale i celým prostředím – neboť v budoucnu si zde bude návštěvník moci zakoupit krom soch i zdejší záhradnické výrobky či vybrané dřeviny.“

„Za zmínku snad ještě stojí celková hodno-

BUGA Dortmund

Antonín Kočí

Mezi nejvýznamnejší mezinárodní výstavy tohoto druhu patří bezesporu BUGA v Dortmundu. Probíhala od dubna do října 1991. Těžištěm výstavy tohoto typu jsou venkovní plochy letníček, trvalek, ovocných a okrasných dřevin, růží s architektonickým ztvárněním různých typů záhrad a sadovnických úprav. Dortmund má mimořádně překrásné prostředí pro pořádání záhradnických výstav. Westfálský park, který byl založen téměř před 100 lety svými 60 ha plochy poskytuje ideální podmínky návštěvníků BUGY i jejím pořadatelům. Vedle velkého sortimentu krásných exemplářů okrasných dřevin je součástí parku i obrovské rozárium. V Průvodci parkem se píše, že je zde vysazeno přes milion keřů růží a každoročně se vysazuje nebo obnovuje 50 tis. kusů růstlin. Jsou zde přirozeně i další sbírky a sortimenty záhradních růstlin. V době konání výstavy se pak doplňují v soutěži výsady novinek ve všech oborech záhradnického pořadí. Velký počet kulturních zařízení, restauračních objektů i perfektní údržba přispívá k pohodlí i spokojenosnosti návštěvníků.

Naše expozice měla v Dortmundu velký úspěch. Z estetického hlediska se dá říci, že patřila mezi nejlfibivější za poslední desetiletí. Přesto, že jsme měli k dispozici poměrně menší sortiment, než jiná leta, expozice tím nikdy neutrpěla na přitažlivosti a zájmu návštěvníků. Vysoko kvalitní výpěstky vystavovaly dva podnášky – Květena Opava a OKD Rekulтивace Havířov. Soutěžní podmínky na výstavách v SRN je už tradiční a v posledním desetiletí jsme se většiny výstav zúčastnili. Účast na výstavě i vlastní expozici zajišťoval sekretariát Záhradnického sdružení ČSFR.

Naše expozice měla v Dortmundu velký úspěch. Z estetického hlediska se dá říci, že patřila mezi nejlfibivější za poslední desetiletí. Přesto, že jsme měli k dispozici poměrně menší sortiment, než jiná leta, expozice tím nikdy neutrpěla na přitažlivosti a zájmu návštěvníků. Vysoko kvalitní výpěstky vystavovaly dva podnášky – Květena Opava a OKD Rekulтивace Havířov. Soutěžní podmínky na výstavách v SRN je už tradiční a v posledním desetiletí jsme se většiny výstav zúčastnili. Účast na výstavě i vlastní expozici zajišťoval sekretariát Záhradnického sdružení ČSFR.

Německé výstavy věnují také mimořádnou pozornost hřbitovnímu záhradnictví. Světostí každé BUGY je improvizovaný hřbitov, na kterém probíhají soutěžní přehlídky výsadeb a úprav hrobů. Délka trvání výstavy umožňuje tříkrát tuto soutěž opakovat. Tak se návštěvníci mohou seznámit s jarní, letní i podzimní výsadbou hrobů. Vedle venkovních přehlídek jsou součástí výstavy i přehlídky halové. V Německu se nestaví pro tento účel žádné honosné skleněné pavilony, ale jednoduché a účelné přenosné haly, pokryté plachetovinou. Tyto se po skončení výstavy

ta: výsostných projevů sochařského umění stejně jako poněkud pokleslých projevů dekorativní plastiky zde můžete zakoupit za 3,5 milionu korun.“

„Krom nesporných uměleckých jistot, spjatých např. se jmény Zdeněk Fibichové, Elen a Ivana Jilemnických, Olbrama Zoubka, Jiřího Seiferta či Aleše Hnázdila můžete návštěvník nalézt i jistotu přírodní krásy po léta modelovaných, miniaturizovaných krajinných scenérií. V takovém výtvarném milieu můžeme akceptovat třeba i sádrového trpaslíka... Zahradní galerie je otevřena vždy od čtvrtka do neděle od 9 do 18 hodin, po celý rok.“

Tolik jako první informace s výtahem z prvního ohlasu. Kdo budete mít cestu do Průhonice, přijďte a posuďte sami. Jinak se můžeme k tématu asi po roce sbíraných zkušeností a názorů opět vrátit.

V menším počtu zde byly prezentovány skleníkové rostlinky k řezu a některé hrnkové rostlinky. Vedle minulých halových přehlídek, které byly výstavovány jen okrasnými rostlinami, byly součástí této výstavy i ovocné plody, léčivé rostlinky a zelenina. V záhraničí také vrcholí móda kbelíkových rostlin. To se odrazilo i v jejich zastoupených na této přehlídce. Byly zde oceněny zlatými medailemi hlavně exempláře druhů *Solanum rantonnetii*, *Abutilon thomsonii*, *Cassia corymbosa*, *Olea europaea*, *Musa maurellii*, *Hedychium gardnerianum*, *Callocassia gigantea*. Řada nových odrůd *Chrysanthemum frutescens*, z nichž vynikala hlavně odrůda Green Butterly. Ze skleníkových chryzantém se zde představily novinky: Dark Charm, Miramar, Cherry Pomona, Coral Pomona, Coral Reinet, Whitw Diamond, Bronze Reinet a Monterey.

Výstava ovoce byla prezentována sdružením z Neusenburku. Expozice byla neobvykle využita výstavová jednoduchými prostředky a doplněna informačním střediskem, které propagovalo zvýšení

OBSAH

Jiřina Straková: Obnova Sadu J. A. Komenského v Uherském Brodě.
 Dana Marcinková: Nemále problémy s malou architektúrou.
 Ivar Otruba: Bude zachráněn park a zámek Jezeří?
 Kateřina Vaculová: Osudy pražské zeleně.
 Ivar Otruba: Vysokoškolské studium krajinné architektury v Česko-Slovensku.
 David Jech: Aktuální problém obnovení úloh vodních toků na naší krajině.
 David Jech, Martin Weber: Malovýrobní struktury krajiny a jejich úloha v racionálním uspořádání krajinného prostoru.
 Martin Weber: Program obnovy vesnice – šance pro obnovu zeleně v sídlech a krajině.
 Ivana Popelová, Marie Pavlátová: Jak účelně chránit kulturní krajinu.
 František Spáčil: Lesopark v Basildonu.
 Ivan Juhás: Metódy diaľkového prieskumu Zeme pri tvorbe krajino-ekologických podkladov – 1. časť.
 Jan Ondřej: Firma Mountfield je zde.
 Jan Ondřej: Travní osívo konečně bez problémů?
 Zdeněk Němec: Kultivácia jehličnatých drevín s potlačenou apikálnou dominanciou.
 Jan Ondřej: Soukromá galerie ECO-ART vystavuje v Průhoniciach.
 Antonín Kočík: BUGA Dortmund 1991.

AUS DEM INHALT

Jiřina Straková: Renovierung der Parkanlage des J. A. Komenský in Uherský Brod.
 Dana Marcinková: Nicht unbeteutende Probleme mit der Kleinarchitektur.
 Ivar Otruba: Wird Park und Schloss Jezeří (Eisenberg) gerettet?
 Kateřina Vaculová: Schicksale der Prager Grünanlagen.
 Ivar Otruba: Das Hochschulstudium der Landschaftsarchitektur in der Tschecho-Slowakei.
 David Jech: Aktuelle Probleme der Erneuerung fließender Gewässer in unserer Landschaft.
 David Jech, Martin Weber: Kleingewerbliche Strukturen der Landschaft und ihre Aufgaben in der rationellen Ordnung des Landschaftlichen Raumes.
 Martin Weber: Das Programm der Dorferneuerung – eine Schanze zur Erneuerung des Grüns in den Siedlungen und der Landschaft.
 Ivana Popelová, Marie Pavlátová: Wie man die Landschaft zweckdienlich schützt.
 František Spáčil: Der Waldpark in Basildon.
 Ivan Juhás: Methoden der Fernerforschung der Erde bei der Erarbeitung landschaftsökologischer Unterlagen – Teil I.
 Jan Ondřej: Die Firma Mountfield ist hier.
 Jan Ondřej: Grassatgut endlich ohne Probleme?
 Zdeněk Němec: Nadelgehölzkultivare mit unterdrückter Apikaldominanz.
 Jan Ondřej: Die Privatgalerie ECO-ART stellt aus in Průhonice.
 Antonín Kočík: BUGA Dortmund 1991.

FROM THE CONTENTS

Jiřina Straková: The renewal of J. A. Komenský park in Uherský Brod.
 Dana Marcinková: Not little problems with little architecture facilities.
 Ivar Otruba: Will the park and chateau of Jezeří be recovered?
 Kateřina Vaculová: The lot of Prague green space.
 Ivar Otruba: The university landscape studies in Czechoslovakia.
 David Jech: The contemporary issue of waterways role renewal in Czech countryside.
 David Jech, Martin Weber: Small-scale-production countryside structures and their role in reasonable arranging of the countryside space.
 Martin Weber: The village renewal programme – the chance of green space renewal in villages and countryside.
 Ivana Popelová, Marie Pavlátová: Ways of efficient countryside protection.
 František Spáčil: The woodland park in Basildon.
 Ivan Juhás: The distant earth survey methods in countryside ecological information – 1st part.
 Jan Ondřej: The Mountfield company is here.
 Jan Ondřej: Lawn seed finally without troubles?
 Zdeněk Němec: Conifer varieties of suppressed apex dominance.
 Jan Ondřej: The private gallery ECO-ART displays in Průhonice.
 Antonín Kočík: BUGA Dortmund 1991.

Záhrada – park – krajina. Publikace Společnosti pro zahradní a krajinskou tvorbu – 2. číslo (1991). Vydalo Záhradnické sdružení ČSFR se sídlem v Praze, Skořepka 4, 110 01 Praha 1, telefon 2366341. Sestavili: Ing. Eva Krutá, Ing. Jan Ondřej. Grafická úprava obálky: Ing. Dana Marcinková. Technický redaktor: akadem. malíř Otakar Procházka. Vytiskl Danubiaprint, s. p., závod 01, Štúrova 4, Bratislava.

Na prvej strane obálky situácia navrhovaného stavu rekonštrukcie dvora Materskej školy na Radlinského ulici v Bratislave. Autor projektu: Ing. Dana Marcinková.

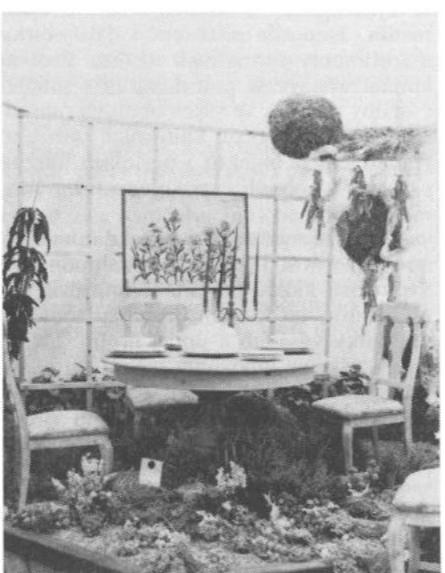
konzumace ovoce a zeleniny, s upřednostněním německých výpěstků.

Šest měsíců trvající BUGA show v německém Dortmundu loni navštívilo na 4 miliony lidí, což je o 1 milion méně, než se oficiálně očekávalo. Zástupce města považuje za jednu z příčin menší návštěvnosti špatné počasí v prvních dvou měsících, protože, když se počasí zlepšilo, došahovala denní návštěvnost počtu 30 tisíc. Představitel Zahradnického svazu uvedl jako možné příčiny to, že existuje mnoho dalších zemských zahradnických akcí, které k sobě poutají návštěvnickou pozornost a dále to, že areál byl po celou dobu výstavy přístupný, takže si ho lidé mohli zdarma prohlédnout kdykoliv předtím. Nicméně všechni se shodli, že v Dortmundu se podařila zahradnický úspěšná akce, která je přínosem také pro město Dortmund – zvláště atraktivní jsou růžová cesta a hřbitovní část areálu.

Květinové záhony, soutěžní a halové přehlídky patří k vrcholům BUGY. Z návštěvnické ankety vyšlo najevo, že tři čtvrtiny návštěvníků přicházejí na výstavu kvůli květinám a ne kvůli parku. Silně vzrostla poptávka po odborných informacích – dříve je shánělo 5–6 procent návštěvníků, loni 38 procent.

Loňská BUGA skončila schodkem 7 milionů marek, který nese město Dortmund; město investovalo do kompletní akce celkem 43 miliony, z toho 39 milionů stálý dlouhodobé investice do parku. Veškeré náklady na loňskou akci BUGA činily 80 milionů marek.

Zájem o pořádání dalších ročníků BUGA je velký (sahá až do roku 2017), zvláště pak u bývalých východoněmeckých měst – například Cottbus pro rok 1995. Mezi dalšími asi 7 městy byl pro rok 1997 uváděn Gelsenkirchen. Všechny by si na základě uspořádání BUGY chtěly pomoci řešit problémy města – ozelenění, zástavba proluk, novou výstavbu, půdní sanaci a ochranu památek.

Výstava soukromé galerie

ECO – ART v Průhoniciach

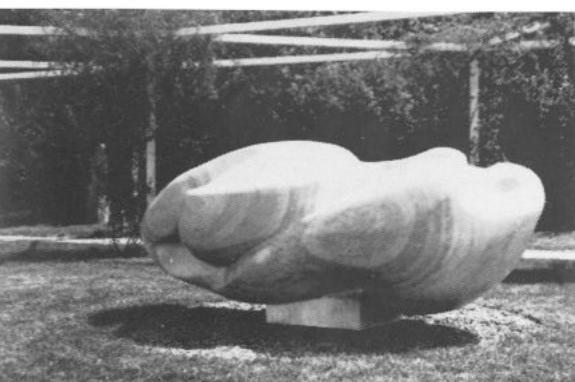
1

2

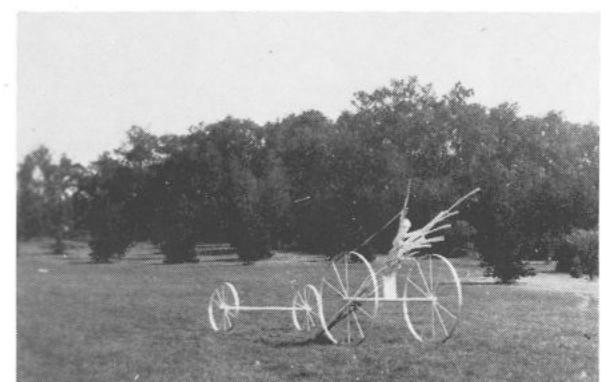
3

5

4

6

Roman Čalský: Klec na ptáka.
 Aleš Werner: Stěly (v pozadí).

Miloš Hruška: Podzim.

Eliška Rožátová: Bez názvu („okno do trávníku“).

Lubomír Beneš: Vahadlo.

Jaroslav Vacek: Vlna života.

Antonín Kašpar: Letící.

Pohled na zámek Hluboká přes Podskalskou louku (foto – archív SÚRPMO České Budějovice).

Hráz bývalého rybníka se silnice Hluboká – Bavorovice (foto archív SÚRPMO České Budějovice).